

ΜΑΡΚΟΥ ΤΥΛΛΙΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΚΑΤΙΛΙΝΑ ΛΟΓΟΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝΤΕΣ

Υ Π Ο

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΠΙΘΑΚΑΚΗ

Α. Φ.

ΕΚΔΟΤΗΣ : Χ. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΧΡΙΣΤΟΥ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ
38-- Ὀδὸς Σταδίου -- 38
1928

45151

ΜΑΡΚΟΥ ΤΥΛΛΙΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΚΑΤΙΛΙΝΑ ΛΟΓΟΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝΤΕΣ

Υ Π Ο

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΠΙΘΑΚΑΚΗ

Δ. Φ.

ΕΚΔΟΤΗΣ : Χ. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΧΡΙΣΤΟΥ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ
38—'Οδός Στραδίου—38
1928

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουσι τὴν σφραγίδα τοῦ ἔκδοτου.
ΧΡ. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ Ἀθήναι

ΜΑΡΚΟΥ ΤΥΛΛΙΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ Ο ΤΡΙΤΟΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΙΛΙΝΑ ΛΟΓΟΣ

1. Βλέπετε, ὦ Κυρίται, τὴν πολιτείαν καὶ τὴν ζωὴν πάντων ἡμῶν, τ' ἀγαθὰ, τὰς περιουσίας, τὰς συζύγους καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν. Ἐπιδοῦναι δὲ καὶ ταύτην τὴν περιφανεστάτην ἔδραν τοῦ κράτους, τὴν εὐδαιμονεστάτην καὶ περιχαλλεστάτης τῶν πόλεων, κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἡμέραν, ἔνεκεν τῆς ὑπερόχου τῶν ἀθανάτων θεῶν πρὸς ὑμᾶς ἀγάπης, διὰ τῶν μάχων, τῆς φρονήσεως, τῶν ἐμῶν κινδύνων ἀπὸ τοῦ πυρός καὶ τοῦ σιδήρου καὶ σχεδὸν ἐκ τοῦ φάρυγγος τοῦ πεπρωμένου ἀποσπασθεῖσαν καὶ διασωθεῖσαν καὶ ἀποδοθεῖσαν ὑμῖν. Καὶ ἐὰν αἱ ἡμέραι αὗται καθ' ἃς διασωζόμεθα δὲν θεωροῦνται παρ' ὑμῶν ἥττον τερπνὰ καὶ λαμπρὰ, ἢ ἐκεῖναι, ἐν αἷς γεννώμεθα, καθότι ἡ χρεὰ τῆς σωτηρίας εἶνε θεαία ἐνῶ ἡ κατάστασις, εἰς ἣν γεννώμεθα εἶναι ἀβεβαία, καὶ διότι λαμβάνομεν ἀσυναισθητῶς τὴν ὑπαρξίν ἐνῶ συναισθανόμεθα ἡδονὴν διασωζόμενοι, ἀσφαλῶς, ἀπὸ τῶν οἰκοδομήσαντα, ἀνυψώσαμεν διὰ τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῶν ἐπείνων καὶ μέχρι τῶν ἀθανάτων θεῶν, ἵα εἶναι πρέπον νὰ διατελῇ ἐν τιμῇ παρ' ὑμῖν καὶ τοῖς ὑμετέροις ἀπογόνοις ἐκεῖνον, ὅστις ταύτην τὴν πόλιν, κτισθεῖσαν καὶ μεγαλυνθεῖσαν, διέσωσε. Καθότι κατεσβέσαμεν τὸ πῦρ, τὸ καθ' ὅλην τὴν πόλιν σχεδὸν ὑποβελημένον εἰς τοὺς ναοὺς, εἰς τὰ ἱερά, εἰς τὰς οἰκίας, εἰς τὰ τεῖχη καὶ πάντα ταῦτα περιζῶσαν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἀπεστομώσαμεν τὰ ξιφουλκημένα κατὰ τῆς πολιτείας ξίφη καὶ ἀπετρέψαμεν τὴν αἰχμὴν ἀπὸ τῶν ὑμετέρων λαϊκῶν. Ταῦτα θὰ ἐκθέσω ὑμῖν ἤδη, ὦ Κυρίται, διὰ βραχυῶν, καθότι διεσαφηγίσθησαν, ἀνεκαλύφθησαν, ἀπεδείχθησαν ἐπιταργῶς εἰς τὴν σύγκλητον δι' ἐμοῦ, ἵνα ὑμεῖς, οἱ ἀγνοοῦντες καὶ προσδοκῶντες, δυνήθητε νὰ μάθητε καὶ πόσον μεγάλη καὶ πόσον εἶνε καταφανῆ καὶ διὰ τίνων μέσων ἀνεζητήθησαν καὶ ἀνεκαλύφθησαν.

2 Κατ' ἀρχὰς ἀφ' ἧς ὁ Κατιλίνας ἐξώρμησεν ἐκτὸς τῆς πόλεως, πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ἀφοῦ εἶχε καταλίπει ἐν Ρώμῃ τοὺς συνενόχους αὐτοῦ, τοὺς δραστηριοτάτους ἀρχηγοὺς τοῦ ἀνοσίου αὐτοῦ πολέμου, ἐπηγγύπησα συνεχῶς καὶ ἐπρονόησα, ὦ Κυρίται, τίνι τρόπῳ θὰ ἡδυνάμεθα νὰ διασωθῶμεν ἐν μέσῳ τῶν τόσοσιν μεγάλων καὶ κρυφίων ἐπιβουλῶν.

Καθότι τότε, ὅταν τὸν Κατιλίαν ἐκ τῆς πόλεως ἐξέβαλλον

(ἐπειδὴ δὲν φοβοῦμαι εἰς τὸ ἐξῆς τὸ μῖσος τὸ ἐκ τῆς λέξεως ταύτης (προκαλούμενον), ἀφοῦ μᾶλλον πρέπει νὰ φοβῆται τις ὅτι (θα με μεφθῶσιν ὅτι (ζῶν ἐξῆλθε τῆς πόλεως) ἀλλὰ τότε, ὅτε ἤθελον ἐκείνος νὰ εὐρεθῆ ἔξω τῶν ὁρίων τῆς πόλεως ἐφφρόνουν ὅτι ἢ τὸ λοιπὸν στίφος τῶν συνομητῶν θὰ συνεξήρχετο μετ' αὐτοῦ, ἢ ὅτι ἐκείνοι, οἵτινες ὑπελείφθησαν θὰ ἦσαν ἀνίσχυροι καὶ ἀσθενεῖς ἄνευ ἐκείνου. Ἄλλ' ὅτε εἶδον, ὅτι ἀκριβῶς ἐκείνοι οὗς ἐγνώριζον ὅτι ἦσαν οἱ φανατικώτεροι ἐξ ἐγκληματικῆς μαρίας, εὐρίσκοντο ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ παρέμειναν ἐν Ρώμῃ, ἐν τούτῳ κατηνάλωσα πάσας τὰς ἡμέρας καὶ νύκτας, ἵνα κατασκευάσω καὶ ἀντιληφθῶ, τί ἔπραττον, τί ἐσχεδιάζον, ὅπως, ἐπειδὴ εἰς τὰ ὄτα σας, ἔνεκεν τοῦ ἀπιστεῦτου μεγέθους τοῦ ἐγκλήματος, πολὺ ὀλίγον πιστοποιήτα θὰ παρήγαγον οἱ λόγοι μου, νὰ συλλάβω τὸ πρᾶγμα οὕτως, ὥστε τότε πλέον ὀλοφύχως νὰ προνοήσητε περὶ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, ὅτε διὰ τῶν ἰδίων σας ὀφθαλμῶν αὐτὸ τοῦτο τὸ κακὸν θὰ ἐβλέπετε. Διὸ μόλις ἀντελήφθη, ὅτι οἱ πρέσβεις τῶν Ἀλλοβρόγων ὑπὸ τοῦ Ποπλίου Λεντούλου ὑπεκινήθησαν νὰ ἐξεγείρωσι πόλεμον ἐν τῇ πέραν τῶν Ἀλπεῶν Γαλατίας καὶ πανικὸν καὶ ὅτι οὗτοι ἀπεστάλησαν πρὸς τοὺς συμπολίτας τῶν καὶ ἐν τῇ αὐτῇ πορείᾳ μετ' ἐπιστολῶν καὶ ὁδογιῶν πρὸς τὸν Κατιλίαν καὶ ὅτι πρὸς τούτους ἔχει προστεθῆ συνοδίτης ὁ Βολτούρκιος καὶ τούτῳ ἐδόθησαν ἐπιστολαὶ διὰ τὸν Κατιλίαν, ἐνόμισα ὅτι μοὶ παρείχετο ἢ εὐκαιρία νὰ ἐπιτύχω ἐκεῖνο, ὅπερ ἦτο δυσχερέστατον, καὶ ὅπερ παρὰ τῶν ἀθανάτων θεῶν ἐξητούμην, ἵνα ὀλόκληρος ἢ ὑπόθεσις, οὐ μόνον εἰς ἐμέ ἀλλ' ἔτι καὶ εἰς τὴν σύγκλητον καὶ εἰς ὑμᾶς καταστῆ τελείως ἐναργής.

Ὅθεν τὴν χθεσινὴν ἡμέραν ἐκάλεσα παρ' ἐμοὶ τὸν Λεύκιον Φλάκκον καὶ τὸν Γάιον Παμπτίον, ἄνδρας γενναϊστάτους καὶ λίαν ἀφοσιωμένους τῇ δημοκρατίᾳ, τοῖς ἐξέθηκα τὴν κατάστασιν τῆς ὑποθέσεως, καὶ ὑπέδειξα εἰς αὐτοὺς τί ἔκρινα εὐλογον ὅτι ἔπρεπε νὰ γείνη. Ἐκεῖνοι δὲ οἵτινες ἐνεφοροῦντο ἐκ λίαν εὐγενῶν καὶ ἐξόχων αἰσθημάτων πρὸς τὴν πολιτείαν, ἀπεδέχθησαν τὴν ἀποστολὴν ἀδιστακτως καὶ ἄνευ χρονοτριβῆς τινος καὶ ὅτε ἐφθασεν ἡ ἐσπέρα ἀφίκοντο κρυφίως εἰς τὴν Μιλβίαν γέφυραν, καὶ ἐκεῖ ἐτοποθετήθησαν εἰς τὰ ἐγγυὲς ἀγροκήπια οὕτως ὡς πως διηρημένοι, ὥστε νὰ παραβάλληται μετὰ αὐτῶν ὁ Τίβερις καὶ ἡ γέφυρα. Ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ προσέει οὗτοι, χωρὶς νὰ ἐξεγείρωσι τὰς ὑποφίας οἰουδήποτε, ὠδήγησαν πολλοὺς ἄλλους γενναίους ἄνδρας, καὶ ἐγὼ

ἔπειμα ἐκ τῆς Ρεατίνης διοικήσεως εἰς ἐπικουρίαν πλείστους ἐκλεκτοὺς νέους ὀπλιωμένους μὲ ξίφη, τῆς ὑπηρεσίας τῶν ὁποίων διαρκῶς ποιοῦμαι χρῆσιν ὑπὲρ τῆς πολιτείας.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅτε εἶχε σχεδὸν λήξει ἡ τρίτη νυκτοφρουρὰ καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀλλοβρόγων ἤρξαντο ἤδη νὰ εἰσβαίνωσιν εἰς τὴν Μίλιαν γέφυραν μετὰ μεγάλης ἀκολουθίας καὶ μετὰ τοῦ Βουλτουρκίου, ἔφοδος κατ' αὐτῶν ἐγένετο τὰ ξίφη ἐγμυνώθησαν καὶ ὑπ' ἐκείνων καὶ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων. Ἡ ἐνέδρα ἦτο γνωστὴ μόνον εἰς τοὺς πραιτώρας, ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἠγνοεῖτο.

3. Τότε ἡ συναρθεῖσα πάλῃ καταπαύει τῇ παρεμβάσει τοῦ Πομπίνου καὶ τοῦ Φλάκκου. Αἱ ἐπιστολαί, ὅσαι δὴποτε ὑπῆρχον ἐν τῇ συνοδείᾳ ταύτῃ, παραδίδονται εἰς τοὺς πραιτώρας μὲ ἀθικτοὺς τὰς σφραγίδας· καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνδρες συλληφθέντες προσάγονται πρὸς ἐμὲ ὅτε πλέον ἤρχιζε νὰ ὑποψώσῃ τὸ λυκαυγές. Καὶ ἀμέσως ἐκάλεσα παρ' ἐμοὶ τὸν κυριώτερον πρωτεργάτην τῶν ἐγγλημάτων τούτων τὸν Κίμβρον Γαβίνιον οὐδὲν ἀκόμη ὑποπτευθέντα. Κοιτῶνι μετακαλῶ ἐπίσης τὸν Λεύκιον Στατίλιον καὶ μετ' αὐτῶν τὸν Κέθηρον, ὅτελευτα ἰως ἐλθὼν ἦτο ὁ Λέμπυλος, πιστεύω ὅτι αἰτία τῆς βραδύτητος τοῦ ὑπῆρξεν ὅτι τὴν προηγουμένην νύκτα ἠγγρύπησθε, παρὰ τὴν συνθήειάν του, ἀργὰ διὰ νὰ γράψῃ τὰς ἐπιστολάς.

Ἐνῶ δὲ ἔκριναν εὐλόγον ἄνδρες σπουδαῖοι καὶ ἐπιφανεῖς ταύτης πόλεως, οἱ ὁποῖοι ἀκούσαντες τὸ γεγονός εἶχον συρρεῦσαι ἀθρόοι παρ' ἐμοὶ τὴν πρῶτον, αἱ ἐπιστολαὶ νὰ ἀνοιχθῶσι παρ' ἐμοῦ πρὶν ἢ κοιμισθῶσιν εἰς τὴν συγκλήτον, ἵνα μὴ, ἐὰν μηδὲν ἤθελεν εὐρεθῆ, φανῆ ὅτι ἄνευ εὐλόγου αἰτίας ἐρρίφθη ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ πολιτείᾳ τοσοῦτος θόρυβος, ἠρνήθη, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσω κατὰ τρόπον ὥστε νὰ μὴ προσαγάγω ἀθικτὸν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δημόσιον συμβούλιον προκειμένου περὶ δημοσίου κινδύνου.

Καὶ ὄντως, Κυρίται, καὶ ἐὰν ἔτι, ταῦτα ἅτινα μοι κατεδόθησαν δὲν ἐπληθύνουν, οὐχ ἦσαν ὅμως ἐγὼ ἐφρόνων ὅτι δὲν πρέπει νὰ φοβηθῶ διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ἐπαγγρύπησίν μου ἐν τοσοῦτῳ μεγάλῳ κινδύνῳ τῆς πολιτείας. Συνεκάλεσα ἐσπευσμένως δὴρῶν συνάθροισιν τῆς συγκλήτου. Καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἔπειμα πάραυτα κατὰ συμβούλιον τῶν Ἀλλοβρόγων τὸν Γαῖον Σουλπίκιον πραιτώρα, ἄνδρα γενναῖον, ἵνα ἀποκαμίσῃ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Κεθῆρου, ὅσα ἐν αὐτῇ ὄπλα ὑπῆρχον ἐξ αὐτῆς ἐκείνης παρέλαβεν ἀριθμὸν καὶ ξιφῶν.

4. Εἰσήγαγον τὸν Βελτουρκιον ἄνευ τῶν Γαλατῶν καὶ ἐξα-

σφαλίξων αὐτῷ ἐν ὄνοματι τῆς πολιτείας καὶ κατ' ἐντολήν τῆς συγκλήτου τὴν ἀτιμωρήσιον τὸν προέτρεψα νὰ γνωστοποιήσῃ ἀφ' ὧς ὅσα ἐγνώριζε. Τότε ἐκεῖνος ἀφ' οὗ μάλιστα ἐκ τοῦ μεγάλου φόβου, εἶπεν ὅτι αὐτὸς ἔχει ὀδηγίας καὶ ἐπιστολάς παρὰ τοῦ Ποπλίου Λεντούλου πρὸς τὸν Κατιλίαν, ἵνα οὗτος μεταχειρισθῇ τὴν δοθήθειαν τῶν δούλων καὶ ὅπως ὅσον τάχιον μετὰ τοῦ στρατοῦ, του πλησιάζῃ πρὸς τὴν πόλιν· καὶ τοῦτο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ὅπως, ὅταν τὴν πόλιν πανταχόθεν πυρπολήσωσιν, ὡς τοῦτο εἶχεν ὀρισθῆ καὶ συμφωνηθῆ, καθ' ἣν στιγμήν θὰ ἐξετέλουν τὴν σφαγὴν πολυαρίθμων πολιτῶν, αὐτὸς θὰ ἦτο ἑτοιμος νὰ συλλάβῃ τοὺς φυγάδας καὶ νὰ συνενωθῇ μετὰ τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως παραμεινάντων ἀρχηγῶν.

Εἰσαχθέντες καιόπιν οἱ Γαλάται κατέθεσαν, ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ Π. Λεντούλου, τοῦ Κεθήγου, τοῦ Στατιλίου, ὄρκον καὶ ἐπιστολάς διὰ τὸ ἔθνος τῶν· καὶ ὅτι διετάχθησαν παρὰ τούτων καὶ τοῦ Λ. Κασσίου ν' ἀποστείλωσιν, ὅσον οἶον τε τάχιον ἵππικὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν. λέγοντες ὅτι αἱ πεζικαὶ δυνάμεις δὲν θὰ λείψωσιν εἰς αὐτούς· ὅτι δὲ ὁ Λέντουλος ἐβεβαίωσεν αὐτοὺς συμφῶνως πρὸς τοὺς Σιδυλλεῖους χρησμῶδες καὶ τῶν ἱεροσκόπων τὰς ἀπαντήσεις, ὅτι ἐκεῖνος εἶνε ὁ τρίτος Κορνήλιος, πρὸς ὃν ἔδει νὰ περιέλθῃ ἡ διοίκησις ταύτης τῆς πόλεως καὶ ἡ ὑπερτάτη κυριαρχία αὐτῆς· ὅτι ὁ Κίννας καὶ ὁ Σύλλας ὑπῆρξαν οἱ παρ' αὐτοῦ (δύο Κορνήλιοι)· ὅτι ὁ αὐτὸς εἶχεν εἶπει, ὅτι τὸ ἔτος τοῦτο ἦτο ὠρισμένον ὑπὸ τῆς εἰμαυμένης πρὸς καταστροφὴν τῆς πόλεως ταύτης καὶ τοῦ κράτους, ὅπερ ἔτος ἦτο τὸ δέκατον μετὰ τὴν ἐξάγνισιν τῶν (ἐστιάδων) παρθένων καὶ τὸ εἰκοστὸν μετὰ τὸν ἐμπρησὸν τοῦ Καπιτωλίου.

Εἶπον προσέτι ὅτι μετὰ τοῦ Κεθήγου καὶ τῶν λοιπῶν ὑπῆρξεν ἡ ἐξῆς διαφωνία, ὅτι εἰς τὸν Λέντουλον καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἐφάνετο εὐλογον νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ σφαγὴ κατὰ τὴν ἐροτὴν τῶν Κρονείων· εἰς δὲ τὸν Κεθήγον ἐφαίνετο ὑπεράγαν μακρὸν τὸ διάστημα τοῦτο.

5. Καὶ ἵνα μὴ μακρηγορῶ, ὧ Κυρίται, διετάξαμεν νὰ προσαχθῶσιν αἱ ἐπιστολαὶ αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς ἕκαστον τῶν συναμοσῶν. Κατ' ἀρχὰς ἐπεδείξαμεν εἰς τὸν Κεθήγον τὴν σφραγίδα αὐτοῦ· οὗτος τὴν ἀπέδεχθη ὡς ἰδικὴν του. Ἡμεῖς αὐτοὶ ἐκόψαμεν τὴν λινὴν κλωστήν, καὶ ἀνεγνώσαμεν. Ἦτο ἐν αὐτῇ διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρὸς γεγραμμένον πρὸς τὴν συγκλήτου καὶ τὸν λαὸν τῶν Ἀλλοβρόγων, ὅτι αὐτὸς θὰ ἐξετέλει τὰ πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν ὑπεσχημένα καὶ ὅτι τοὺς παρεκάλει, ἵνα καὶ αὐτοὶ πράξωσιν ὅσα οὗτοι ὑπεσχέθησαν. Τότε ὁ Κεθήγος, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἀπεπειράθη νὰ δι-

καλολογηθῆ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐγγχειρίδια καὶ τὰ ξίφη, ἅτινα παρ' αὐτῶ εὑρέθησαν καὶ νὰ εἰπῆ ὅτι οὗτος ὑπῆρξε πάντοτε ἐραστής τῶν καλῶν ὕπλων, ὅταν ὁμοῦς ἀνεγνωρίσθη ἡ ἐπιστολή του ἐξασθενήσας ἀπεστομώθη καὶ ἀπησβολωμένος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως αἰφνης ἐσίγησεν. Εἰσῆχθη ὁ Σατίλιος παρεδέχθη ὡς ἰδικά του τὴν σφραγίδα καὶ τὸν γραφικὸν χαρακτήρα. Ἀνεγνώσαν τὴν ἐπιστολὴν του συντεταγμένην περίπου διὰ τῶν αὐτῶν ἐκφράσεων ὡμολόγησαν τὰ πάντα. Τότε ἐπέδειξα εἰς τὸν Λέντουλον τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἠρώτησα αὐτὸν ἐὰν ἀναγνωρίσῃ τὴν σφραγίδα. Κατένευσεν. Ἄλλ' εἶνε, εἶπον, γνωστὴ βεβαίως ἡ σφραγὶς εἰκῶν τοῦ πάππου σου, ἐνδοξοτάτου ἀνδρός, ὅστις ἐνδόξως ἠγάπησε τὴν πατρίδα καὶ τοὺς συμπολίτας του· αὕτη βεβαίως ἡ σφραγὶς καὶ ἄφωτος οὕσα ὤφειλε νὰ σὲ ἀποτρέψῃ ἐκ τοιούτου κακουργήματος. Ἀναγινώσκειται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ ἐπιστολή του πρὸς τὴν σύγκλητον καὶ τὸν λαὸν τῶν Ἀλλοεβρότων. Τὸν ἐξουσιοδότησα νὰ ὁμιλήσῃ, ἐὰν εἶχέ τι νὰ εἰπῃ περὶ τῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ του. Ἠρνήθη κατ' ἀρχάς· ἀλλ' ὀλίγον κατόπιν, ὅταν ὀλόκληρος ἡ μαρτυρικὴ κατάθεσις τῶν πρέσβων ἐξεδόθη καὶ ἐπρωτοκολλήθη, ἠγέρθη καὶ ἠρώτησε τοὺς Γαλάτας τί κοινὸν ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐκείνων, διὰ ποῖον λόγον εἶχον ἔλθει εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν ἀπέτεινε εἰς τὸν Βολτούρκιον. Ὅτε δὲ οὗτοι τῶ ἀπεκρίθησαν βραχέως καὶ εὐσταθῶς, διὰ τίνος καὶ ποσάκις εἶχον ἔλθει πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν εἶχον ἐρωτήσει, ἐὰν μετ' αὐτῶν εἶχε διαλεχθῆ περὶ τῶν Σιθυλλεῖων χρησμῶν, τότε ἐκεῖνος ἀλλόφρων ἐκ τοῦ ἐγκλήματος ἀπέδειξε σαφῶς πόσον μεγάλη ἦτο ἡ δύναμις τῆς συνειδήσεως. Καθότι ἐνῶ ἠδύνατο ν' ἀρνηθῆ τοῦτο, ὡμολόγησεν ἀμέσως, παρὰ τὴν προσδοκίαν πάντων. Οὕτω πως τὸ μέγεθος καὶ ἡ καταφανὴς ἀποκάλυψις τοῦ ἐγκλήματος του οὐ μόνον ἀφῆρσαν τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματός του καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀσκήσεως κτηθεῖσαν εὐχέρειαν τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀναίδειαν, κατὰ τὴν ὁποίαν πάντας ὑπερέβαλε, καὶ τὴν φαυλότητα.

Ὁ δὲ Βολτούρκιος διατάσσει ἀμέσως νὰ προσαχθῆ καὶ ἀνοιχθῆ ἡ ἐπιστολή, ἣτις ἔλεγε, ὅτι τῶ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Λεντούλου διὰ τὸν Κατιλίαν. Παρὰ τὴν ἀκραν ταραχὴν του, ὁ Λέντουλος, ἀνεγνώρισεν οὐχ ἤτρον τὴν γνησιότητα καὶ τῆς σφραγίδος καὶ τὸν γραφικὸν του χαρακτήρα. Αὕτη δὲ ἦν γεγραμμένη ἀνωνύμως πλὴν ὡς ἐξῆς : « Ποῖος εἶμαι θὰ πληροφορηθῆς παρ' ἐκείνου ὃν πρὸς σὲ ἐπέμψα. Προσπάθησον νὰ φανῆς ἀνὴρ, καὶ σκέφθητι μέχρι ποίου σημείου εἶχεις προχωρήσει, καὶ ἴδε τί πλέον σοὶ εἶνε ἀναγκαῖον νὰ πράξῃς.

Φρόντισον νὰ προσπορισθῆς πάντων τὰς ἐπικουρίας καὶ αὐτῶν ἀνάμνη τῶν κατωτάτων (τῶν δούλων)». Κατόπιν εἰσαχθεὶς ὁ Γαβίνιος, ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ἤρξατο ν' ἀπαντᾷ ἀνακιδῶς, εἰς τὸ τέλος ὅμως οὐδὲν ἐξ ἐκείνων διὰ τὰ ὅποια οἱ Γαλάται, τὸν κατηγοροῦν, ἤδυσθη ν' ἀρνηθῆ.

Καὶ εἰς ἐμὲ μὲν, ὦ Κυρίται, καίτοι ἐφάνησαν ἀσφαλέςταται ἐκείναι αἱ ἀποδείξεις καὶ αἱ μαρτυρικαὶ καταθέσεις τοῦ ἐγκλήματος δηλαδὴ αἱ ἐπιστολαὶ, αἱ σφραγίδες, ὁ γρασικὸς χερσικτῆρ καὶ τέλος ἐνὸς ἐκάστου ἡ ὁμολογία, πλὴν πολλῶ ἀσφαλέςτερα τὸ ἀλλοιωθὲν χρῶμα, οἱ ὀφθαλμοὶ, τὸ πρόσωπον, ἡ σιγή. Διότι μεχρι τοιοῦτου σημείου κατεθρουβήθησαν, οὕτω πως ἠτένιζον τὴν γῆν, οὕτω κρυφίως ἀλληλοεκκετάζοντο, ὥστε οὐχὶ πλέον ὑπὸ τῶν ἄλλων νὰ καταγγέλωνται, ἀλλ' αὐτοὶ νὰ γίνωνται, ὅτι καταγγέλουσιν ἐαυτούς.

6. Γενόμενων, ὦ Κυρίται, καὶ πρωτοκολληθεῖσων τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων, συνεβουλεύθη τὴν σύγκλητον τί ἐκρινεν εὐλογον νὰ γείνη ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πολιτείας ἐξηγγελῆσαν αἱ αὐστηρότερα καὶ γενναίωτερα, γινῶμαι ὑπὸ τῶν ἐπιφανεστάτων συγκλητικῶν, ταύτας ἠσπάσθη ἀνεὶ τρέποποιήσεων ἢ σύγκλητος. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀνάμνη ἀναγκασθῆ τὸ τῆς σύγκλητος δόγμα, ἀπὸ μνήμης, ὦ Κυρίται, θὰ σᾶς ἐκθέσω τί ἡ σύγκλητος ἐδογματίσεν. Ἐν κρώταις δι' ἐπανεπιχωμάτων λέξεων μοὶ ἐκφράζονται εὐχαρισταί, διότι ἐλευθερώθη ἡ πολιτεία ἀπὸ τῶν μεγίστων κινδύνων, διὰ τῆς τομηρᾶς ἐνεργείας μου, τῆς συνέσεως καὶ τῆς προνοίας μου· κατόπιν οἱ πράκτορες Δ. Φλάκκος καὶ Γ. Πομπήϊνος δικαίως καὶ ἐπαξίως ἐγκωμιάζοντα ὅτι μετεχειρίσθη τὴν δικαίαν καὶ πιστὴν συνδρομὴν τῶν καὶ ἀπονέμεται ἔπαινος ἐπίσης εἰς τὸν συνάρχοντά μου, ἄνδρα γενναῖον, διότι τοὺς συμμετόχους τῆς συνωμοσίας ταύτης ἐκράτησε μακρὰν καὶ τῶν ἰδικῶν του καὶ τῶν τῆς πολιτείας ἀποφάσεων. Οὕτω δὲ ἀπεράσισαν (οἱ συγκλητικοὶ) ἵνα ὁ Π. Δέντουλος ἀφοῦ θὰ παρητεῖτο τῆς στρατηγίας θὰ ἐτίθετο ὑπὸ ἐπιτήρησιν, ἐπίσης καὶ οἱ Γ. Κέθηγος, Δ. Στατίλιος, Π. Γαβίνιος, οἱ ὅποιοι πάντες ἦσαν παρόντες, θὰ ἐφρουροῦντο ἑαυτοῖς τὸ αὐτὸ προσέτι ἐθεσπίσθη κατὰ τοῦ Δ. Κασσίου, ὅστις εἶχε δι' ἑαυτὸν ζητήσει τὴν φροντίδα τῆς πυρπολήσεως τῆς πόλεως· κατὰ τοῦ Μάρκου Καίπαριου, ὃν εἶχον καταγγεῖλαι, ὅτι τῷ εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ διοίκησις τῆς Ἀπουλίας, ἵνα ἐξεγείρῃ εἰς στάσιν τοὺς ποιμένας τῆς Ἀπουλίας, κατὰ τοῦ Π. Φουρίου, ὅστις εἶναι ἐκ τῶν ἀποίκων ἐκείνων, οὗς ὁ Σύλλας εἶχεν ἐγκαταστήσει εἰς Φαισούλας, κατὰ τοῦ Κ. Ἀννίου Χίλωνος, ὅστις ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ αὐτοῦ Φουρίου εἶχε πάντοτε ἐργασθῆ πρὸς ἐξεγερ-

εἰν τῶν Ἀλλοερόρων, κατὰ τοῦ Π. Οὐμβέρνου, ἀνδρὸς ἀπειλευθέ-
ρου, ὑπὸ τοῦ ὁποίου, ἀπαδείχθη, ὅτι τὸ πρῶτον ὠδηγήθησαν οἱ Γουά-
ται παρὰ τῷ Γαβινίῳ. Καὶ τοιαύτην ἐπιείκειαν μετεχειρίσθη, ὧ Κυ-
ρίται, ἢ συγκλήτος, ὥστε ἐκ τοῦ τόσον μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν συνω-
μοτῶν, ἐκ τοῦ τοσούτου πλήθους τῶν οἰκείων πολεμίων, νὰ κρίνη
εὐλογον ὅτι, διὰ τῆς τιμωρίας ἐννεα ἐξωλεστώτων ἀνθρώπων, δια-
σωθείσης τῆς πολιτείας, τῶν λοιπῶν τὰ πνεύματα θὰ ἠδύνατο νὰ
σωφρονισθῶσι.

Ἐπίσης δέ, ὦ, Κυρίται, ἐθεσπίσθη δέησις εὐχαριστήριος πρὸς
τοὺς ἀθανάτους θεούς, διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτῶν εὐνοίαν, ἐπὶ τῷ
ἐνῷ ὀνόματι, ὅπερ πρώτης φορὰν συνέβη, ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πό-
λεως ταύτης, εἰς ἐμὲ κηβεννοφόρον καὶ ἐθεσπίσθη δι' αὐτῶν τῶν
λέξεων : «ὅτι τὴν πόλιν ἐκ τῶν ἐμπρησμῶν, τοὺς πολίτας ἐκ τῆς
σφραγῆς καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐκ τοῦ πολέμου ἠλευθέρωσεν». Ἡ εὐχαρι-
στήριος αὕτη δέησις, ἐὰν πρὸς τὰς λοιπὰς εὐχαριστήριους δεήσεις
παράβληθῆ, ὦ Κυρίται, κατὰ τοῦτο διαφέρει, ὅτι αἱ μὲν λοιπαὶ ἐ-
θεσπίσθησαν διὰ τοὺς πολίτας ὅτινες καλῶς ἐξυπηρέτησαν τὴν πο-
λιτείαν καὶ αὕτη μόνη δι' ἓνα ἄρχοντα, ὅστις θιέσασεν αὐτήν. Καὶ
ἐκεῖνο, ὅπερ ἐν πρώτοις ἔδει νὰ ἐκτελεσθῆ, καὶ ἐγένετο καὶ ἐξετε-
λέσθη πλήρως, δηλαδὴ ὁ Π. Λέντουλος καίτοι διὰ φανηρωτάτων
τεκμηρίων καὶ διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὁμολογιῶν ἀποδειχθεὶς ἔνοχος,
ἀπόλεσεν ἤδη δι' ἀποφάσεως τῆς συγκλήτου οὐ μόνον τὸ δικαίωμα
τοῦ πραίτωρος, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐκεῖνο τοῦ πολίτου, καὶ ἐν τούτοις τα-
ρητήθη τῆς ἀρχῆς, ἵνα ἡμεῖς προκαίμενοι νὰ τιμωρηθῆ ὁ Π. Λέν-
τουλος, ἀπλοῦς πολίτης, ἀπηλλασσόμεθα τοῦ κωλύματος, καίπερ
τοιοῦτον κώλυμα δὲν ἐδέσμευε τὸν Γ. Μάρον, ἄνδρα ἐπιφανέστατον
νὰ τιμωρήσῃ διὰ θανάτου τὸν πραίτωρα Γλαυκίαν, περὶ οὗ οὐδὲν ὀ-
νομαστὶ εἶχεν ἀποφασισθῆ ὑπὸ τῆς συγκλήτου.

Τ. Τώρα πλέον, ὦ Κυρίται, ἄφου κρατεῖτε ὑποχειρίους καὶ δε-
σμίους τοὺς ἀνρσίους ἀρχηγούς τοῦ ἱεροσύλου καὶ φοβερωτάτου
τούτου πολέμου, πρέπει νὰ θεωρῆται, ὅτι πᾶσαι αἱ δυνάμεις τοῦ Κα-
τιλίνα, πᾶσαι αἱ ἐλπίδες καὶ οἱ πόροι ἐξημεθροῦνται, τούτων τῶν
κινδύνων τῆς πόλεως ἀποτραπέντων. Ὅταν δὲ τούτων ἐγὼ ἐξιδίω-
κον τῆς πόλεως τοῦτο προέβλεπον ἀσφαλῶς διὰ τοῦ πνεύματος, ὦ
Κυρίται, ὅτι ἀπομακρυνθεὶς τοῦ Κατιλίνα, δὲν εἶχον πλέον νὰ φο-
βηθῶ μήτε τὴν ὑπνηλίαν τοῦ Π. Λεντούλου, μήτε τὸ πάχος τοῦ Α.
Κασίου, μήτε τὴν ἀλόγιστον τόλμην τοῦ Γ. Κεθῆγου. Ἐξ ὅλων
τούτων μόνος ἐκεῖνος ἦτο ἐπίφοβος, ἀλλ' ἐνόσφ παρέμενεν ἐντὸς τῶν

τειχῶν τῆς πόλεως. Τὰ πάντα ἐγνώριζε, πάντων τὰς προσόδους κατείχε· ἠδύνατο νὰ καλέσῃ, νὰ βολιδοσκοπήσῃ τὰς προθέσεις, νὰ ἐξεγείρῃ καὶ κατείχε τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενην τόλμην. Ἦτο ἐπιτήδειος νὰ ἐπινοήσῃ τὸ ἐγκλημα καὶ δὲν τῷ ἔλειπεν οὔτε ἡ γλώσσα διὰ νὰ πείσῃ τοὺς ἄλλους, οὔτε ὁ βραχίον διὰ νὰ τὸ φέρῃ εἰς πέρας. Πρὸς ἐπιτέλεσιν πάσης ἐπιχειρήσεως εἶχεν ἐκλέξει καὶ προορίσει ἐκ τῶν προτέρων ἄνδρας εἰδικούς. Οὐδὲ ἐνόμιζεν ὅτι ἤρκει νὰ δώσῃ ἐντολὴν διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ τὸ διαταχθέν. Οὐδὲν ὑπῆρχε τὸ ὅποιον νὰ μὴ παρηκολούθει, νὰ μὴ προέβλεπε, νὰ μὴ ἐπαγρύπνει, νὰ μὴ ἐξετέλει αὐτὴς ὁ ἴδιος, ἠδύνατο νὰ ὑπομένῃ τὸ ψῆχος, τὴν δίψαν, τὴν πείναν.

Τούτον λοιπὸν τὸν ἄνθρωπον τὸν τόσῳ δραστήριον, τόσον ἀποφασιστικόν, τόσον τολμηρόν, τόσον πανούργον, τόσον ἀκοιπατόνητον εἰς τὸ ἐγκλημα, τόσον περιεστειμμένον καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὀλέθρια ἔργα, ἐὰν δὲν εἶχον ἐγὼ ἐξωθήσει· ν' ἀπαρνηθῇ τὰς ἐν τῇ πόλει σκευωρίας του καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ληστρικὸν σῆφος (θὰ εἶπω, ὦ Κυρίται, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἰσθάνομαι)· θυχερῶς θὰ ἀπώθων μακρὰν τῶν τραχῆλων σας τὸν φοβερόν τούτον ὄγκον τῶν δεινῶν. Δὲν θὰ ἦτο αὐτὸς ὅστις ἐὰν ὤριζε μεθ' ὑμῶν τὰ Κρόνεια. (πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σφαγῶν κτλ. ὡς ἔπραξαν οἱ συναϊόται), οὔτε νὰ προανήγγειλε τόσον ἐνωρὶς τὴν μοιραίαν ἡμέραν τοῦ ὀλέθρου τῆς πολιτείας, οὐδὲ θὰ διέπραττε τὸ σφάλμα, ὥστε ἡ σφραγὶς του, αἱ ἐπίστολαί του οἱ μάρτυρες οὗτοι τοῦ ἐγκλήματος νὰ συλληφθῶσιν. Ἄλλ' ἐὰν ὅμως ὁ Κατιλίνας εἶχε παρμεῖναι ἐν τῇ πόλει μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας, μολονότι ἐφ' ὅσον ἔμεινεν αὐτ', ἀντίκρυστα ἵνα ἐμποδίσωσιν καὶ ἠναντιώθῃν εἰς ὅλα του τὰ σχέδια, ἐν τούτοις, ἵνα μὴ εἶπω πολὺ μεγάλο, θὰ μᾶς ἔθετεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τὸν πολεμήσωμεν· καὶ οὐδέποτε μὲ τοιοῦτον ἐχθρόν ἐντὸς τῶν τειχῶν, θὰ εἴχαμεν ποτε ἀπαλλάξει, τὴν πολιτείαν τόσῳ μεγάλων κινδύνων τόσον εἰρηνικῶς, τόσον ἡσύχως, τόσον σιωπηλῶς.

8. Καὶ ὅμως πάντα ταῦτα, ὦ Κυρίται, διεξήχθησαν οὕτω πως παρ' ἐμοῦ, ὥστε φαίνονται ὅτι ἐγένοντο καὶ ἐνεπιευσθήσαν παρὰ τῆς θελήσεως καὶ τῆς σοφίας τῶν ἀθανάτων θεῶν. Καὶ τοῦτο ἄφ' ἐνὸς ἐκ συμπερασμοῦ δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν, διότι, μόλις φαίνεται, ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε ἴδιον ἀνθρωπίνης σκέψεως ἡ δικτυβέρνησις τόσῳ μεγάλων πραγμάτων, ἄφ' ἑτέρου δὲ καὶ οὕτω παρόντες ἐβοήθησαν καὶ συνδρομὴν παρέσχον κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ὥστε νὰ ἠδυνάμεθα νὰ τοὺς ἴδωμεν διὰ τῶν ἰδίων μας ὀφθαλμῶν.

Καθότι, ἴνοι παραλείπω ἐκεῖνα, τὰς φανείσας δηλ. ἐν καιρῷ νυκτὸς δῶδας καὶ τὸν ἐμπρησμόν τοῦ Οὐρανοῦ, τὰς τῶν κεραυνῶν πτώσεις, τοὺς σεισμούς, καὶ τὰ λοιπὰ σημεῖα, ἅτινα τότεον πολυπληθῆ ἐπὶ τῆς ὑπατείας ἡμῶν ἐγένοντο. ὥστε ταῦτα τὰ νῦν τελούμενα, νὰ φαίνωνται, ὅτι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ προεῖπαν. Τοῦτο βεβαίως, ὦ Κυρίται, ὅπερ μέλλω νὰ σᾶς ἀνακοινώσω, οὔτε πρέπει νὰ παραλίπω, οὔτε νὰ παρέλθω ἐν σιγῇ. Καθότι διατηρεῖτε προφανῶς ἐν τῇ μνήμῃ, ὅτι ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Κόττα καὶ τοῦ Τουρκουάτου πάμπολλα ἐξέχοντα μέρη ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, ἐξ οὐρανοῦ ἐπλήγησαν, ὅτι, καὶ ἀγάλματα τῶν ἀθανάτων θεῶν ἐκ τῶν βάθρων τῶν κατεκρημνίσθησαν καὶ ἀδριάντες τῶν ἀρχαίων ἀνδρῶν κατερρίφθησαν καὶ οἱ χαλκοὶ πίνακες τῶν νόμων ἐτάκησαν ἐπλήγη προσέτι καὶ αὐτὸς, ὁ τὴν πύλιν κτίσας Ρωμύλος, ἐν ἐνθυμείσθε ὑπάρχον ἐν Καπιτωλίῳ ἐπίχρυσον ἐν βρεφικῇ ἡλικίᾳ θηλάζονσα καὶ ἀνοίγονσα τὸ στόμα πρὸ τῶν μαστῶν τῆς λυκαίνης. Κατὰ τὸν χρόνον βεβαίως τοῦτον, ὅτε προσήλθον μετακληθέντες ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑτρούριας ἱερόσκοποι, ἀνήγγειλαν σφαγὰς καὶ πυρπολήσεις καὶ τῶν νόμων καταστροφὰς καὶ ἐμφύλιον ἐσωτερικὸν πόλεμον καὶ τὴν προσέγγισιν τῆς πτώσεως ἀπάσης τῆς Ρώμης καὶ τοῦ κράτους, ἐὰν μὴ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ διὰ παντὸς τρόπου ἐξιλεωθέντες, δὲν ἤθελον κάμψαι διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῶν τὰ σχεδὸν θέσφατα.

Ὡς ἐκ τούτου, διὰ τὰς ἐκεῖνων ἀποκρίσεις ἑορταὶ καὶ ἀγῶνες, δέκα ἡμέρας διαρκέσαντες ἐτελέσθησαν, οὔδε πράγμα τι ἐκ τῶν συμβαλλόντων πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν θεῶν παρελείφθη καὶ οἱ αὐτοὶ ἱερόσκοποι διέταξαν νὰ κατασκευασθῇ μεῖζον ὁμοίωμα τοῦ Διὸς καὶ νὰ τοποθετηθῇ αὐτὸ ἐν τόπῳ ὑψηλῷ καὶ ἀντιθέτως ἢ ὅπως ἦτο πρότερον, νὰ ἦνε ἐστριμμένον πρὸς ἀνατολὰς· εἶπον δὲ προσέτι ὅτι ἤλπίζον, ἐὰν τὸ ἄγαλμα ἐκεῖνο, ὅπερ βλέπετε, προσέβλεπε τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ βουλευτήριον, θὰ συμβῆ ὥστε ἐκεῖναί τι σκευωρίαί, αἵτινες ἐξυφάνθησαν κρυφὰ κατὰ τῆς σιτηρίας τῆς πόλεως καὶ τοῦ κράτους, θὰ διελευκύνοντο εἰς πρόπον ὥστε νὰ δύνανται εἰς τὴν σύγκλητον καὶ τὸν Ρωμαχὸν λαὸν νὰ καταστῶσι φανερά. Καὶ οἱ ὕπατοι τοῦ ἔτους ἐκεῖνου παρήγγειλαν τὴν κατασκευὴν ἐκεῖνου (τοῦ ἁγάλματος) ἵνα τοποθετηθῇ εἰς τοιαύτην στάσιν ἀλλὰ τόσῳ πολὺ ἐβράδυνε τὸ ἔργον, ὥστε οὐ παρὰ τῶν προκατόχων ὑπάτων, οὐ παρ' ἡμῶν, πρὸ τῆς ἐνεστώσης ἡμέρας νὰ τοποθετηθῇ.

Ἐν τοιαύτῃ τῶν πραγμάτων προόδῳ, τίς ὦ Κυρίται, δύναται νὰ

ὑπάρξει τόσον ἐχθρὸς τοῦ ἀληθοῦς, τόσον ἀλόγιστος, τόσον φρενο-
βλακῆς, ὥστε νὰ ἀρνήται πάντα ταῦτα, τὰ ὅποια ἐλέπομεν καὶ μά-
λιστα ὅτι ἤδη ἡ πόλις διακυβερνάται διὰ τῆς θελήσεως καὶ τῆς
δυνάμεως τῶν ἀθανάτων θεῶν; Καθότι ἀφοῦ εἶχε δοθῆ ἑαυτῆ
ἀπόκρισις, ὅτι ἡ σφαγὴ, οἱ ἐμπρησμοὶ καὶ ἡ καταστροφή τῆς πο-
λιτείας παρασκευάζεται, καὶ ταῦτα διὰ τῶν πολιτῶν, τὰ ὅποια τό-
τε ἕνεκα τοῦ μεγέθους τῶν ἐγκλημάτων ἐφαίνοντο εἰς τινεὶς ἀπί-
στευτα, ταῦτα οὐ μόνον μελετηθέντα ὑπὸ ἀνοσίων πολιτῶν ἀλλ' εἴτι
ἐπιχειρηθέντα ἀντελήφθητε. Ἐκεῖνο δὲ δὲν εἶνε ἄρα τοσοῦτον φα-
νερόν, ὥστε νὰ φαίνηται, ὅτι ὑπὸ τῆς θελήσεως τοῦ Κρατίστου καὶ
Μεγίστου Διὸς ἐγένετο, ὥστε ἐνῶ ὠδηγοῦντο τὴν πρῶσαν τῆσδε τῆς
ἡμέρας κατὰ διαταγὴν μου, διὰ τῆς ἀγορᾶς καὶ οἱ συνωμοταὶ καὶ
οἱ μηνυταὶ αὐτῶν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ὀμονοίας, κατὰ τὸν αὐτὸν
χρόνον νὰ ἐγκαθιδρυθῆ τὸ ἄγαλμα; Τοῦτου δὲ τοποθετηθέντος καὶ
πρὸς ὑμᾶς καὶ τὴν σύγκλητον ἐστρεφόμενος καὶ ἡ σύγκλητος καὶ ὑ-
μεῖς, πανθ' ὅσα ἐσχευωρήθησαν κατὰ τῆς σωτηρίας ὄλων εἴδετε
διαλευκαθέντα καὶ ἀποκαλυφθέντα.

Ὅθεν εἰ μείζονος μίσους καὶ τιμωρίας εἶναι ἄξιοι ἐκεῖνοι, διότι
ἐπεχείρησαν, οὐ μόνον εἰς τὰς κατοικίας ὑμῶν καὶ τὰς στέγας,
ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν καὶ εἰς τὰ ἱερά νὰ θέσῃσι τὸ
καταστρεπτικὸν καὶ ἀνόσιον πῦρ. Κατὰ τούτων, ἐὰν ἐγὼ εἴπω, ὅτι
ἀνάστην θὰ ἤμην ἕνοχος ὑπερβολικῆς ἐπάρεσως καὶ λίαν ἀδικιο-
λόγητος ἐκεῖνος, ἐκεῖνος ὁ Ζεὺς ἀντίστη ἐκεῖνος τὸ Καπιτώ-
λιον, ἐκεῖνος τοὺς ναοὺς τούτους, ἐκεῖνος πάντας ὑμᾶς, ἠθέλησε νὰ
ῶσι σώσι. Ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν ἀθανάτων θεῶν, συνέλαβον τὴν
σκέψιν ταύτην, καὶ ταύτην τὴν ἀπόφασιν καὶ κατῳρώσασα τὰς με-
γάλας αὐτὰς ἀποδείξεις. Ἄλλως τε ἐκεῖνη ἡ ἀπόπειρα ποσειδά-
σιων τῶν Ἀλλοερέγγων εἰς τὴν συνωμοσίαν, τὸ μυστικὸν τοῦτο τὸ
τόσον σπουδαῖον, θὰ εἶχε τοσοῦτον ἀφρόνως ἀνατεθῆ ὑπὸ τοῦ Λευ-
τούλου καὶ τῶν λοιπῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος εἰς ἀγνώστους, εἰς
δαρβάρους; θὰ εἶχον ἐγχειρίσει μὰς ἐπιστολὰς ἐκεῖνας εἰς τὰς χεῖ-
ρας τῶν, ἐὰν οἱ ἀθανάτοι θεοὶ δὲν εἶχον τυφλώσει τὴν τέλμην των;
Τι ἄλλο δύναμα νὰ εἴπω; Ἐὰν γαλάται, πρέσβεις ἔθνους εἴτι ἄ-
λως ὑποταγέντος, τοῦ ἔθνους, τὸ ὅποιο νδύνατα καὶ φαίνεται ὅτι
θέλει νὰ πολέμησῃ τὸν Ρωμαϊκὸν ναόν, νὰ περιφρονήσῃσι τὴν
ἐλπίδα τῆς κυριαρχίας καὶ ἄλλας ἀξιολογώτατας ὠφελείας, προ-
σενεχθείσας αὐτοῖς ὑπὸ ἀνδρῶν πατρικίων καὶ τὴν ἡμετέραν σω-
τηρίαν νὰ πρότιμήσῃσι μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυτῶν δύναμιν, ταῦτα δὲ

νομίζετε ἔτι ἐγένετο θύβην, ἀφοῦ μάλιστα οὐχὶ διὰ τοῦ πολέμου ἀλλὰ διὰ τῆς σιωπῆς ἠδύναντο νὰ καταβάλωσιν ἡμᾶς.

10. Διό, ὦ Κυρίται, ἀφοῦ εἰς πάντας τοὺς καιροὺς ὠρίσθησαν εὐχαριστήριον, εὐχαί, πανηγυρίσαντε τὰς ἡμέρας ἐκείνας μετὰ τῶν συζύγων καὶ τῶν τέκνων σας. Διότι πολλὰι πόλλαισι τιμαῖ, δίκαιαι, καὶ ὀφειλόμεναι εἰς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς ἀπενεμήθησαν ἀσφαλῶς, οὐδέποτε δικαιοτέρας. Διότι διεφύγετε σκληρότατον καὶ εἰκτρότατον θάνατον διεφύγετε ἄνευ σφριγῆς, ἄνευ αἵματος, ἄνευ στρατοῦ, ἄνευ μάχης, τῆβεννοφόροι ἡμεῖς ἐνίκησατε, ἔχοντες μόνον τῆβεννοφόρον καὶ ἐμέ, ἀρχηγόν καὶ στρατηγόν.

Καὶ ἔντως, ἀνεμνήσθητε. ὦ Κυρίται, πάσας τὰς ἐμφολίους διχονοίας οὐδὲ μόνον αὐτάς, ὧν ἠκούσατε τὴν ὑφήγησιν, ἀλλ' ἐκείνας, ἃς ἡμεῖς αὐτοὶ ἐνθυμείσθε καὶ εἶδετε. Ὁ Ἀ. Σύλλας κατέβαλε τὸν Π. Σουλπίκιον ἐξεδίωξε τῆς πόλεως τὸν Γάϊον Μάριον, τὸν σύλλακα τούτοις τῆς πόλεως καὶ πολλοὺς γενναίους ἄνδρας, τοὺς μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως, τοὺς δὲ ἐφόνευσεν. Ὁ Γάϊος Ὀκτάτιος, Ὑπατος, διὰ τῶν ὅπλων ἐξεδίωξεν ἐκ τῆς Ρώμης τὸν συνάρχοντα αὐτοῦ ἄπας ὁ τόπος εὐτος ὑπερεπιληρώθη ἐκ σωρῶν πτωμάτων καὶ αἵματος πολιτῶν. Ὑπερίσχυσε κατόπιν ὁ Κίννας μετὰ τοῦ Μαρίου ἀλλὰ τότε, φονευθέντων τῶν περιφανεστάτων ἀνδρῶν, τὰ φῶτα τῆς πολιτείας ἐσβέσθησαν. Ἐξεδιηθή μετὰ ταῦτα ὁ Σύλλας τῆς νίκης ταύτης τὴν σκληρότητα καὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ λεχθῆ μετὰ πόσον μεγάλης μειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πολιτῶν, καὶ μετὰ πόσον μεγάλης συμφορᾶς τῆς πολιτείας. Διεφώνησεν ὁ Π. Λέπιδος, πρὸς τὸν περιφανῆ καὶ γενναϊότατον ἄνδρα Κόϊντον Κάτουλον καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ δὲν παρήγαγε εἰς τὴν πολιτείαν τόσον πένθος ὅσον ὁ τῶν λοιπῶν. Καὶ αἱ ἔριδες ἐκεῖναι εἶναι τοιαύτης φύσεως, ὦ Κυρίται, ὥστε δὲν ἐπεδίωκον τὴν καταστροφὴν, ἀλλὰ τὴν μεταβολὴν τῆς πολιτείας. Δὲν ἠθέλησαν ἐκεῖνοι νὰ μὴ ὑπάρῃ ἡ πολιτεία, ἀλλ' οὗτοι νὰ εἶναι ἡγήται ἐν αὐτῇ, ὑπαρχούση, μὴδὲ ἡ πόλις αὕτη νὰ πυρποληθῆ, ἀλλ' οὗτοι νὰ ἀμαρτάνωσιν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει. Καὶ ἔμως πάντα αὐταὶ αἱ ἔριδες ὧν οὐδεμία ἐπεξήτει τὸν ἔλεθρον τῆς πολιτείας τακαύτης φήσεως ὑπῆρξαν, ὥστε οὐχὶ διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ὁμοιοῦς, ἀλλὰ διὰ τοῦ φόβου τῶν πολιτῶν ἐπερατώθησαν. Ἄλλ' εἰς μόνον τοῦτο, ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖται ἡ μνήμη τῶν ἀνθρώπων, τὸν μέγιστον καὶ σκληρότατον πόλεμον, τὸν ὁποῖον οὐδεὶς οὐδέποτε ἐάρβαρος λαὸς ἐποίησεν εἰς τὸ ἔθνος του καθ' ὃν πόλεμον ὁ νόμος οὗτος ἐθεσπίσθη ὑπὸ τοῦ

Λευτούλου, του Καπίλινα, του Κασσίου Κεθήγου, ἵνα καταλογιθῶσι ὡς ἐχθροὶ πάντες ὅσοι, σωθείτης τῆς πολιτείας, ἤθελον δυνατῆ να σωθῶσιν. ἐνήργησα κατὰ τοιαῦτον τρόπον ὥστε, ὦ Κυρίται, πάντες σφoὶ να διακηρηθῆτε, καὶ ἀφοῦ οἱ ὑμέτεροι ἐχθροὶ ἐνόμισαν ὅτι, τόσοὶ μόνον ἐκ τῶν πολιτῶν ἔπρεπε να ἐπιζήσωσιν, ὅσοι ἤθελον ὑπολειφθῆ εἰς τὴν ἀπεριόριστον σφαγὴν καὶ τὸσόν μέρος τῆς πόλεως εἰς ὅσον ἡ φλόξ δὲν ἤθελε δυνατῆ να φθάσῃ, ἐγὼ καὶ πόλιν καὶ πολιτάς ἀκεραίους καὶ σώους διεφύλαξα.

11. Ἀντὶ τούτων τῶν τῶσον μεγάλων ὑπηρεσιῶν μου δὲν ἐξαίτουμαι παρ' ὑμῶν, ὦ Κυρίται, οὐδὲν βραβεῖον διὰ τὴν γενναιοφυχίαν μου, οὐδὲν παράσημον δηλωτικὸν τῆς τιμῆς ἧς ἤξιώθην ὑπὸ τῆς πολιτείας, ἐκτὸς τῆς αἰωνίου ἀγαμνήσεως τῆσδε τῆς ἡμέρας. Ἐπιθυμῶ ὅπως πάντες μου οἱ ρθίμαθοι, πάσαι αἱ δηλωτικαὶ τῆς πρὸς ἐμὲ τιμῆς ἐνδείξεις κλεισθῶσι, καὶ τοποθετηθῶσιν ἐντὸς τῶν ὑμετέρων ψυχῶν. Οὐδὲν τὸ ἀφωνον, οὐδὲν τὸ σιωποῦν (τὰ ἀγάλλατα) οὐδὲν τοιοῦτον, τὸ ὁποῖον καὶ οἱ ὀλιγωτέρας τῶν ἐμῶν ὑπηρεσίας τῆ πολιτεία προσενεγκοντες δύνανται, ἐπίσης να τύχωσι, δυνατὰ να μὲ τέρψη. Αἱ ἐμαὶ πρὸς τὴν πολιτείαν ὑπηρεσίαι θὰ τραφῶσι διὰ τῶν ὑμετέρων συνδιαθέσεων, θὰ διαιωμισθῶσι καὶ θὰ ἰσχυροποιηθῶσι διὰ τῶν συγγράματων τῆς ἱστορίας καὶ αἰσθάνονται, ὅτι τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα τὸ ὑποῖον ἐλπίζω αἰώνιον θὰ παραταθῆ καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως καὶ πρὸς ἀνάγκησιν τῆς ὑπατείας μου· καὶ ὅτι εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον δύο ὑπῆρξαν πολιταὶ ὧν ὁ εἰς τὰ ὅρια τοῦ ἡμετέρου κράτους ἢ ἀΐσεν οὐχὶ ἐν ταῖς χώραις τῆς γῆς ἀλλ' ἐν ταῖς τοῦ Οὐρανοῦ, ὁ δὲ ἕτερος θὰ διέσωζε τὴν διαμονὴν καὶ τὴν ἔδραν τοῦ αὐτοῦ κράτους.

12. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ τέχνη καὶ ἡ κατάσταση τῶν ἔργων, ἅτινα ἐγὼ ἐτέλεσα δὲν εἶνε ἡ αὐτὴ πρὸς ἐκείνην τῶν διεξαχόντων ἐξωτερικῶν πολέμων, διότι ἐγὼ μὲν πρέπει, να ζήσω μετ' ἐκείνων τοὺς ὁποῖους ἐνίκησα καὶ ὑπέταξα, ἐκείνοι δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλιπον ἡ φερονεμένους, εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται, ὦ Κυρίται, ἐὰν εἰς τοὺς ἄλλους τὰ ὁρθῶς πεπραγμένα ἀποβάνουσιν ὠφέλιμα, να προνοήσῃτε, ἵνα μὴ τὰ ἐμαὶ βλάψωσι ἐμὲ ποτ. Διότι, ἐγὼ μὲν ἐμερίμνησα, ἵνα μὴ αἱ ἐγγληματικαὶ καὶ ἀσεβεῖς προθέσεις τῶν τολμηροτάτων ἀνθρώπων βλάψωσιν ὑμᾶς, εἰς ὑμᾶς λοιπὸν ἀνήκει να φροντίζητε ἵνα μὴ αὐταὶ μὲ βλάψωσι. Καίτοι ἐγὼ, ὦ Κυρίται, δὲν εἶνε δυνατόν να πάθω βλάβην τινὰ παρ' αὐτῶν. Διότι ἐγὼ ἔχω τὴν μεγάλην ὑποστήριξιν τῶν χρηστῶν πολιτῶν ἢ ὁποῖα μοὶ ἐξησφαλίσθη διὰ

παντός. Ἐχω τὸ μέγα τὸ ἀξίωμα τῆς πολιτείας, ὅπερ σιωπηλὸν
θα μὲ υπερασπίξῃ πάντοτε, εὐρίσκω τέλος μεγάλῃν ἰσχὺν ἐν ᾗ
φωνῇ τῆς συνειδήσεως, ἣν οἱ μέλλοντες νὰ περιφρονήσωσιν, ὅταν
τολμησῶσι νὰ μὲ προσβάλλωσι, αὐτοὶ ἑαυτοὺς θὰ καταμηνύσωσι.

Συναισθανόμεθα προσέτι ἐν ἡμῖν, ὦ Κυρίται, τοιοῦτον ψυχικὸν
θάρρος, ὅστε οὐ μόνον εἰς οὐδενὸς τὴν θρασύτητα νὰ υποχωρήσω-
μεν, ἀλλ' εἶτι αὐθορμήτως πάντας τοὺς φαύλους νὰ προκαλέσωμεν.
Ἄλλ' ἔστω καὶ ἐὰν ἡ ὀρμὴ πάντων τῶν ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν, ἀ-
πιτραπείσα ἀφ' ἡμῶν στραφῇ κατ' ἐμοῦ μόνον, εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται,
ὦ Κυρίται, ν' ἀποδείξητε ποία τύχη θέλετε νὰ περιμένῃ εἰς τὸ
ἔξῃς ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἐξετέθησαν
εἰς τὸν φθόνον τῶν πολιτῶν καὶ εἰς παντοίους κινδύνους. Καὶ ἔτιως
τι ὑπάρχει δι' ἐμὲ αὐτόν, ὅπερ νὰ δύναται ν' ἀποκτηθῇ ὑπὲρ ἐμοῦ
εἰς ὄφελος τῆς ζωῆς, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπομένοντα, οὔτε ἐν τῇ δό-
ξῃ τῆς ἐπιδειχθείσης ὑπ' ἐμοῦ ἰκανότητος τί ὑψηλότερον, ἔνθα νὰ
τοθῆτω ν' ἀνέλθω:

Ἐκείνο θεδακίως, ὦ Κυρίται, θὰ ἐπιδιώξω, ἵνα ἕσα ὡς ὑπατος
ἐπετέλεσα, ὡς ἰδιώτης διατηρήσω καὶ λεκκρύνω, ὅστε ἐὰν δια-
σώζων τὴν πολιτείαν ἐξήγειρα κατ' ἐμοῦ φθόνον τινα, ὁ φθόνος
αὗτος νὰ ἐλάψῃ μὲν τοὺς φθονησαντάς με, δι' ἐμὲ δὲ νὰ συντελέσῃ
πρὸς δόξαν μου. Τέλος ἐν τῇ πολιτείᾳ οὕτω θὰ πολιτευθῶ, ὅστε ἐν-
θυμούμαι πάντοτε, ὅσα ἔπραξα καὶ νὰ φροντίζω ὥστε νὰ φαίνωνται
ὅτι ταῦτα ἐξετελέσθησαν παρ' ἐμοῦ διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ οὐχὶ διὰ
τῆς τύχης. Ὑμεῖς δέ, ὦ Κυρίται, ἐπειδὴ προσεγγίζετε ἢ νῦν προσ-
κυνήσατε ἐκεῖνον τὸν Δία, τὸν φρουρὸν ταύτης τῆς πόλεως καὶ ὑ-
μῶν, καὶ ἀποχωρήσατε εἰς τὰς κατοικίας σας, καίτοι δὲ ὁ κίνδυνος
ἀπετράπη, ἀσφαλίσάτε τας οὐχ ἦσαν ὡς ἐπράξατε καὶ ἐν τῇ
προηγουμένη νυκτὶ διὰ φρουρῶν καὶ περιπόλων. Ἐν τούτοις θὰ
μεριμνήσω, ὦ Κυρίται, ἵνα τοῦτο μὴ ἐξακολουθήσητε νὰ πράττητε
ἐπὶ μακρότερον χρόνον καὶ ἵνα δύνασθε νὰ διατελήτε ἐν διαρκεί
εἰρήνῃ.

ΜΑΡΚΟΥ ΤΥΛΛΙΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΙΛΙΝΑ ΛΟΓΟΣ

1. Βλέπω, συγκλητικοί πατέρες, ότι τα πρόσωπα και οι όψοι πάντων υμών είναι εστραμμένα προς εμέ. Βλέπω ότι υμείς ανησυχείτε ού μόνον περί του υμετέρου κινδύνου και της πολιτείας, ἀλλ' ότι εάν ό κίνδυνος ούτος άπετράπη, και περί του έμου. Η υμετέρα προς έμέ εύμενής διάθεσις μοι είναι εύχάριστος εις τὰ δεινά μου και παρήγορος εις τόν πόνον μου, αλλά προς θεών των άθανάτων, σάς παρακαλώ αποθέσατέ την και λησμονούντες την έμην σωτηρίαν σκεφθήτε περί υμών και των τέκνων σας. Εάν όντως ό όρος ούτος της ύπατειας μοι εδόθη ίνα υποφέρω πάσας τας πικρίας, πάντας τούς πόνους και τας βασάνους θά υποστώ ταυτα ούχι μόνον καρτερικώς, αλλά και άσμένως άρκεί μόνον να προκύψη εκ των μόθων μου υπέρ υμών και του Ρωμαϊκού λαού τó μεγαλείον και ή σωτηρία. Εγώ, πατέρες συγκλητικοί, είμι ό ύπατος εκείνος, δι' όν ούδέν ή άγορά εν ή πάσα δικαιοσύνη τηρείται, ούχι τó πεδίον του Άρεως, καιίπερ δι' ύπατικων οίωνων καθιερωμένον, ούχι τó βουλευτήριον, ή υπερτάτη επίκουσις πάντων των έθνών, ούχι ή οικία προς κοινόν άστυλον, ούχι ή κλίνη ή προς άνάπαυσιν χορηγηθείσα, ούχι τέλος ή τιμητική αύτη έδρα, άρμάτιος δίφρου, ούδέποτε υπήρξαν άπηλλαγμένα κινδύνου θανάτου και ένεδρών. Εγώ πολλά άπεσώπηρα, πολλά υπέμεινα, πολλά παρεχώρησα, πολλά μετά μεγάλης έμης θλίψεως χωρίς να άπαλλάξω ήμεις εκ του φόβου θεράπεισα Νυν δέ εάν οι θάνατοι θεοί ήθέλησαν τοιοϋτον τέλος να λάβη ή ύπατεία μου, ώστε υμάς μεν και τόν Ρωμαϊκόν λαόν, πατέρες συγκλητικοί, να έκσώσω έξ άβλυωτάτης σφαγής, τας συζύγους και τὰ ήμέτερα τέκνα και τας έστιδας παρθένους, εκ της σκληροτάτης άτιμώσεως, τούς ναούς και τὰ ιερά, ταύτην την περικαλεσάτην πατρίδα από την σρικαλέον φλόγα, όλόκληρον την Ιταλίαν, από τόν πόλεμον και την καταστροφήν, οιαδήποτε έμοι μόνω προτεθή υπό της είμαρμένης τύχης θά υπομείνω αύτήν. Καθότι εάν ό Π. Λέντουλος ενόμιζε πεισθείς υπό των μάντεων, ότι τó όνομά του ήτο πεπωμένον ν' αποβή όλέθριον εις την πολιτείαν, διατι έγώ να μη χαίρω ότι ή ύπατεία μου σχεδόν προωρίσθη υπό τής μοίρας προς σωτηρίαν της πολιτείας.

2. Διό, πατέρες συγκλητικοί, σκεφθήτε ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν, ἐπαχρυσήθητε ὑπὲρ τῆς πατρίδος, διατάξατε τὰ ἄτοκά σας, τὰς συζύγους, τὰ τέκνα καὶ τὰς περιουσίας σας· τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ ὑπερασπίσθητε τὸ ὄνομα καὶ τὴν σωτηρίαν καὶ παύσατε ἐμοῦ νὰ οἰδεύσθε καὶ δι' ἐμὲ νὰ σκέπτεσθε. Καθότι κατὰ πρόσταξιν Ἰουλίου νὰ ἐλπίζω, ὅτι πάντες οἱ θεοὶ, οἵτινες ἡμᾶς προσταταὶ τῆσδε τῆς πόλεως ἴα μοὶ χρηρήγησαν ἀνάλογον ἀμοιβὴν πρὸς τὰς ὑπ' ἐμοῦ προσνεχθείσας ὑπηρεσίας· κατόπιν ἐάν μοι συμβῆ τι τὸ ἀπεικταῖον θ' ἀποθάνῃ, ἡσύχως καὶ προθύμως. Καθότι εἰς τὸν γενναῖον ἄνδρα αἰ' ἁπλοῦς θάνατος δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ, οὔτε ἄλλως διὰ τὸν Ἰαπεθύσαντα, οὔτε δυστυχῆς διὰ τὸν σοφόν. Οὐδ' ἐν ταῦτις εἶμαι τόσον σκληροκάρδιος, ὥστε νὰ διατελέσω ἀναίσθητος πρὸ τῆς λύπης παρόντος ἐδῶ ἀδελφοῦ προσφιλεστάτου καὶ μάλιστα με ἀγαπῶντος καὶ ἐκ τῶν δακρύων πάντων τούτων, ὑφ' ὧν μὲ βλέπετε περιστοιχιζόμενον. Οὔτε εἶνα ἰαλλήθης ὅτι δὲν ἀνοικαλεῖ τὸ πνεῦμα συχνάκις εἰς τὸν οἶκόν μου ἢ μέχρι θανάτου τεταραγμένη σύζυγός μου, καὶ ἡ ἐκ φόβου περίτρομος θυγάτηρ καὶ ὁ λίαν μικρὸς τὴν ἡλικίαν υἱός, ὃν, μοὶ φαίνεται, ὅτι περιπτύσσεται ἡ πολιτεία. Ὡς ἄμηνον τῆς ὑπατείας μου· οὔτε ἐκείνος ὁ γαμβρός μου, ὅστις ἀναμμένων τὴν ἔκβασιν τῆς ἡμέρας ταύτης, παρίσταται, ἐνώπιόν μου. Συγκινούμαι ἐξ ὅλων τούτων τῶν ἀντικειμένων, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν, ὥστε νὰ σκέπτομαι μόνον πῶς δύναται αὐτοὶ νὰ σωθῶσιν πάντες μεθ' ὑμῶν, ἔστω καὶ ἐάν πρόκειται νὰ πάθω τι ἐγώ, μᾶλλον ἢ καὶ οὗτοι· καὶ ἡμεῖς νὰ συναπολεσθῶμεν μετὰ τῆς πολιτείας." Οὕτως πατέρες συγκλητικοί, πᾶσαν ὑμῶν τὴν προσοχὴν στρέψατε εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς πολιτείας, ἐπισκοπήσατε πάσας τὰς θυέλλας, αἵτινες ἐπικρέμονται ἐάν δὲν προνοήσῃ. Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ Τιβερίου Γράκχου, ὅστις ἠθέλησε δις νὰ ἐκλεγῆ δῆμαρχος, οὐδὲ περὶ τοῦ Γάϊου Γράκχου, ὅστις προσεπάθησε νὰ ἐξεγείρῃ εἰς στάσιν τοὺς θιασῶτας τῆς διανομῆς τῶν ἐθνικῶν γαιῶν· οὔτε περὶ τοῦ Λευκίου Σατουρνίνου, ὅστις ἐφόρευσε τὸν Γάϊον Μέμμιον, οἵτινες προσάγονται εἰς τὸ δικαστήριον καὶ εἰς τὴν κρίσιν τῆς ὑμετέρας αὐστηρότητος· ἀλλὰ κρατοῦνται ἐκεῖνοι· οἵτινες παρέμειναν ἐν Ρώμῃ πρὸς ἐμπρησμόν τῆς πόλεως, πρὸς σφαγὴν πάντων ὑμῶν, πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Κατιλίνα· κατέγονται ἐπιστολαί, σφραγίδες, γραφικαὶ χαρακτῆρες καὶ τέλος ἡ ὁμολογία τῆς ἐνοχῆς ἐνὸς ἐκάστου ὑπακινούντου· οἱ Ἀλλόδωρονες· ἐξεγείρονται οἱ δούλοι· μετακαλεῖται ὁ Κατιλίνας τοιοῦτον σχέδιον ἐπεχειρήθη ὥστε, πάντων φονευθέντων, οὐδεὶς

ὕπολοιφθῆ, ἵνα θρηνηθῆ καὶ τῆς πολιτείας τὸ ὄνομα καὶ γὰ κλυτὴν τῆνσυμφερόν τοιοῦτου μεγάλου κράτους.

3. Ταῦτα πάντα κατήγγειλαν οἱ μηνυταί, οἱ κατηγορούμενοι ὡμολόγησαν, ὑμεῖς διὰ πολλῶν σας ἀποφάσεων ἐξεφέρατε τὴν κρίσιν σας· πρῶτον, διότι μοι ἐξεφράσατε τὰς εὐχρηστίας σας δι' ἐπαινετικωτάτων λέξεων, καὶ ἐθεσπίσατε, ὅτι διὰ τῆς ἐμῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐπιμελείας ἀπεκαλύφθη συνωμοσία ἀνθρώπων διεφθαρμένων κατόπιν διότι ἠναγκάσατε τὸν Πάπλιον Λέντουλον νὰ παραιτηθῆ τῆς στρατηγίας. Ἐπίσης, διότι αὐτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς περιῶν ἀπεφάνθητε, ἐκρίνατε ὅτι ἔπρεπε νὰ τεθῶσιν ὑπὸ αὐτηρῶν ἐπιτήρησιν καὶ μάλιστα διότι ἐπὶ τῷ ἐμῷ ὀνόματι ἐψηφίσατε εὐχρηστῆρον δέησιν, τοιαύτη τιμὴ οὐδέποτε ποῦτερον ἐδόθη εἰς πολιτικὸν ἄρχοντα (τιχθεννοφόρον) καὶ τέλος διότι τὴν ἡμέραν τῆς χθὲς ἀπενείματε μεγαλοπρεπεστάτας ἀμοιβὰς εἰς τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀλλοθρόγων καὶ εἰς τὴν Τίτον Βολτρούκιον. Ταῦτα πάντα εἶνε τοιαῦτα, ὥστε ἐκεῖνοι, οἵτινες ὀνομαστὶ ἐδόθησαν πρὸς φύλαξιν νὰ φαίνωνται, ὄνει οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας ὅτι παρ' ὑμῶν καταδικάσθησαν.

Ἐν τούτοις ἐγὼ ἀπεφάσισα ν' ἀναφέρω καὶ νὰ ἐρωτήσω ὑμᾶς, πατέρες συγγλητικοὶ τὴν ὑπόθεσιν ὡς ἄδικτον καὶ περὶ μὲν τῆς πράξεως τὴ ἠθέλατε κρίνει, περὶ δὲ τῆς τιμωρίας τὴ ἠθέλατε ἀποφανθῆ. Ἐὰ ὁμίλῃω ἐν πρώτοις ὡς εἶναι ἴδιον ὑπάτου. Ἦδη ἀπὸ πολλοῦ ἔδεικτον, ὅτι μεγάλη μανία ὑπέβασκε ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ ὅτι κλινοφανῆ τινα δεινὰ ἐβυσσοδομοῦντο καὶ διηνεργοῦντο, ἀλλ' οὐδέποτε ἐπίστευσα, ὅτι τοσοῦτον μεγάλη κα ἰσοσοῦτον ὀλεθρία συνωμοσία ἐτελεταίνετο ὑπὸ πολιτῶν Νῦν δὲ ὅτι δήποτε εἶνε, ὅπου δήποτε τὰ ἡμέτερα πνεύματα καὶ αἱ διαθέσεις κλίνουσι, πρέπει πρὸ τῆς νυκτὸς νὰ ἀποφασίσθητε. Βλέπετε πίστο νμέγα κακούργημα κατηγγέλη εἰς ὑμᾶς. Ἐὰν φρονήτε ὅτι εἶναι ὀλίγοι οἱ ἔνοχοι πλανᾶσθε. Εὐρύτερον ἢ ὅσον φαντάζεται τις ἔχει διασπαρῆ τὸ κακὸν τοῦτο. Ἐξεχῆθη οὐ μόνον ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν, ἀλλ' ἔτι ὑπερέβη τὰς Ἀλπεὺς καὶ, ὑπόουλως ἔρπον, πολλὰς ἤδη ἐπαρχίας κατέλαβε. Κατ' οὐδένα τρόπον δύαται τοῦτο νὰ κατασταλῆ διὰ τῆς ἀναβολῆς καὶ παρεκλύσεως. Ὅποιαυδήποτε ποιήν καὶ ἂν ἀποφασίσσητε αὕτη πρέπει νὰ ἐκτελεσθῆ ταχύτατα.

4. Παρατηρῶ ὅτι μέχρι τῆς στιγμῆς δύο γνώμαι ἐπικρατοῦσι ἢ μὲν μία τοῦ Δεκίμου Σιλανού, ὅστις γνωματεύει, ὅτι ἐκεῖ ὁ ἰοίτινες ἐπεχείρησαν νὰ καταστρέψωσι τοῦτο τὸ καθεστῶς

πρέπει νά τιμωρηθῶσι διὰ θανάτου, ἢ δὲ ἑτέρα τοῦ Καίσαρος, ὅστις ἀποκλείει τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, παραδέχεται πάσας τὰς ἀστηρότητας τῶν λοιπῶν ποινῶν. Ἀμφότεροι συμφώνως πρὸς τὸ ἀξίωμα αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως θέλουν νά ἐπιβληθῇ ἀστηροτάτη τιμωρία. Ὁ μὲν τούτων φρονεῖ ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀπεπειράθησαν νά στερῆσωσι τῆς ζωῆς τὸν Ρωμαϊκὸν λαόν, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι (ἐπεχείρησαν) νά ἀποσβέσωσι τὸ κράτος καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ, δὲν πρέπει οὐδὲ ἐπὶ μίαν στιγμὴν χρόνου ν' ἀπολαύσωσι ζωῆς καὶ τοῦδε τοῦ κοινοῦ (εἰς πάντας) ἀέρος, καὶ ὑπομνήσκεται, ὅτι τοῦ εἶδους τούτουτῆς ποινῆς πολλάκις ἐγένετο χρῆσις κατὰ τῶν φάλων πολιτῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ. Ὁ δὲ ἕτερος φρονεῖ, ὅτι ὁ θάνατος δὲν ἐτάχθη ὑπὸ τῶν ἀθανάτων θεῶν ὡς τιμωρία, ἀλλ' ὡς ἀνάγκη τῆς φύσεως καὶ ἀνάπαυσις ἀπὸ τῶν μόχθων καὶ ταλαιπωριῶν ὧς ἐκ τούτου οἱ μὲν σοφοὶ οὐδέποτε ἀκουσίως, οἱ δὲ γενναῖοι, πολλάκις καὶ εὐχαρίστως πρὸς τὸν θάνατον ἤλθον. Ἀλλὰ τὰ δεσμὰ, καὶ ταῦτα ἰσόβια, ἐπενοήθησαν ἀσφαλῶς ὡς μοναδικὴ τιμωρία ἀνοσίτου ἐγκλήματος. Ὁ Καῖσαρ παραιτῶν νά διανεμηθῶσιν εἰς ἰσοτελεῖς πέλεις, καὶ ἐὰν μὲν ἐπιβάλλῃ τις τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἰς αὐτάς εἶναι ἀδικία, ἐὰν δὲ θελήσῃ νά παρακαλέσῃ θὰ φέρῃ αὐτάς εἰς δυσχερῆ θέσιν. Οὐχ ἤττον ἀποφασίσαιτε τοῦτο ἐὰν τὸ ἐγκρίνητε. Καθότι ἐγὼ θὰ ἀναδεχθῶ καὶ ὡς ἐλπίζω θὰ ἀνεύρω ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοί νά μὴ νομίσωσιν ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον χάριν τῆς σωτηρίας πάντων θὰ ἔχητε ἀποφασίσει, εἶνε ἀξιοπρεπές » ἀρνηθῶσι. Προσθέτει (ὁ Καῖσαρ εἰς τὴν πρότασίν του) ἕαρξαιον ποινὴν εἰς τὰς ἰσοπολίτιδας ἂν τυχόν δραπετεύσῃ τις τῶν φυλατομένων· περίεξ αὐτῶν τοποθετεῖ φοβεράς φρουράς καὶ ὀρίζει ποινὰς ἀξίας τοῦ κακουργήματος ἀνθρώπων ἐξωλεστάτων. Ἴνα δὲ μή τις δυνηθῇ ἢ διὰ τῆς συγκλήτου, ἢ διὰ τοῦ λαοῦ ν' ἀνακουφίσῃ τὴν ποινὴν ἐκείνων, οὗς καταδικάζει, τοῖς ἀφαιρεῖ προσέτι τὴν ἐλπίδα, ἣτις μόνη συνηθίζει νά παραμυθῇ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰ δεῖνὰ αὐτοῦ. Ὅρίζει ὡσαύτως νά πωληθῶσι τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν· εἰς τοὺς ἀνοσίτους αὐτοὺς ἀνθρώπους μόνον τὴν ζωὴν καταλείπει, ἣν ἐὰν ἤθελεν ἀφαιρέσει, θὰ ἀπήλλασεν αὐτοὺς δι' ἐνὸς μόνου πόνου ἀπὸ πολλῶν πόνων ψυχικῶν καὶ σωματικῶν, εἶτι δὲ καὶ ἀπὸ πόνων τῶν ποινῶν διὰ τὰ κακουργήματά των. Διὰ τοῦτο ἵνα φρόνητόν τι τεθῇ ἐν τῇ ζωῇ κατὰ τῶν φάλων οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι ἠθέλησαν ἵνα ἐν τῷ ἄδει ἕρισθῶσι τοιούτου εἶδους ποινὰι κατὰ τῶν ἀσεβῶν, διότι

ἀναμφίβολως κατενόηται, ὅτι ἐὰν ἀφαιρετο ἡ πίστις εἰς τὴν ὑπερ-
 ρίαν τῶν πολιτῶν τούτων, καὶ οὗτος ὁ οὐρανὸς, δὲν οὐκ ἔτι δύναιτο
 ἐμπούησθαι φόβου.

5. Νῦν, πατέρες συγγλητικοί, βλέπω ὅτι μὲ ἐνδιαφέρει· Ἐὰν
 ἀκολοθησέτε τὴν γνώμην τοῦ Γαίου Καίσαρος, ἀφοῦ οὗτος τὴν τῆς
 πολιτείας ἠκολούθησεν αὐτὴν ἡν πορεῖαν, ἢ ὅποια θεωρεῖται ἀρετὴ
 εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἴσως ὄλιγον ἕτερον θὰ ἔχω νὰ φοβηθῶ πᾶς ἀπὸ μέρους
 τῶν δημοκρατικῶν ἐπιθέσεις, ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Καίσαρος) εἰσηγη-
 τοῦ καὶ συνγράφου ταύτης τῆς γνώμης. Ἐὰν δὲ ἐκείνην τὴν ἄλλην,
 ἴσως νὰ μὴ ἀποδοῦσθαι ἀγαθειτέρα ἐνέχῃσθε. Ἄλλ' ἔμωσ τε
 συμφέρον τῆς πολιτείας, ὡς νικησὴ τῶν ὑπολογισμῶν τῶν ἀτομι-
 κῶν μου κινδύνων. Διότι ἔχομεν ἐκ μέρους τοῦ Καίσαρος, ὡς παρ'
 αὐτοῦ ἀπῆται καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ τοῦ ἴδιου καὶ ἡ λαμπρότης τῶν
 προγόνων του, γνώμην, ἣτις ἀποτελεῖ ἐγγύησιν τῆς διηνεκοῦς ἀφο-
 σιώσεώς του εἰς τὴν πολιτείαν. Κατενόηθη ποία διαφορὰ ὑπάρχει
 μεταξὺ τῆς κορυφότητος τῶν δημαγωγῶν καὶ τῆς ὄντως δημοκρα-
 τικῆς ψυχῆς ἀποσκευαστῆς τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ.

Βλέπω ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θέλουσι νὰ νομιζόνται ὡς ὑπὲρ
 τοῦ δήμου πολιτευόμενοι, ὅτι κάποιος εἶνε ἀπῶν, ἵνα μὴ τάχα
 ἀναγκασθῆ νὰ δώσῃ φήσιν καταδικαστικὴν εἰς θάνατον Ρωμαίων
 πλοιτῶν. Ἄλλ' οὗτος καὶ προχθὲς παρέδωκε Ρωμαίους πολίτας εἰς
 τὴν φυλακὴν καὶ ἐθέσπισεν ὑπ' ἐμοῦ εὐχαριστήριον, δέξαιν καὶ
 τὴν χθὲς ἡμέραν ἡμεῖς πλουσιοπαρόχως τοὺς μηνυτάς. Εἰς οὐδένα
 πλέον τοῦτο εἶνε ἀμφίβολον ποῖαν γνώμην ἔχει σχηματίσει περὶ τῆς
 ὄλης ὑποθέσεως ἐκεῖνος, ὅστις φυλακὴν διὰ τὸν κατηγορούμενον, εὐ-
 χαριστήρια διὰ τὸν ἀνακριτὴν καὶ διὰ τὸν μηνυτὴν ἀμοιβὴν ἐπέσει-
 σεν. Ἄλλ' ὁ Γαῖος Καίσαρ κατανοεῖ ὅτι ὁ Σεπρώνιος νόμος ἐθέσπι-
 σθη διὰ τοὺς Ρωμαίους πολίτας, ὅστις δὲ εἶνε ἐχθρὸς τῆς πολι-
 τείας, οὗτος ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ εἶνε πολίτης· τέλος αὐτὸς
 οὗτος ὁ εἰσηγητὴς τοῦ Σεπρωνίου νόμου ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῆς πολι-
 τείας ἄνευ διαταγῆς τοῦ λαοῦ. Ὁ αὐτὸς (ὁ Καίσαρ) νομίζει, ὅτι ὁ
 Λέντουλος, καίπερ γενναῖός τε καὶ ἄσπρος, δὲν δύναται νὰ κα-
 λῆται δημοτικός, ἀφοῦ ἐσκέσθη τῶτον σκληρῶς καὶ τῶτον θαρδάρως
 τὸν ὄλεθρον τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ καὶ τὴν καταστροφὴν τῆςδε πό-
 λεως. Ὡς ἐκ τούτου (ὁ Καίσαρ), καίπερ ἄνθρωπος ἠπιώτατος καὶ
 ἐπιεικέστατος, δὲν διατάζει νὰ παραδώσῃ τὸν Π. Λέντουλον εἰς τὰ
 αἰώνια σκόπη καὶ εἰς τὴν εἰρκτὴν καὶ νομοθετεῖ διὰ τὸ μέλλον, ἵνα
 μηδεὶς δύναται νὰ καυχῆθῃ ὅτι ἠλλάφρωσε τὴν τιμωρίαν τούτου ἐ-

πιδιώκων δημοτικότητα εἰς ἄραρος τοῦ ὀλέθρου τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ. Προτείνει ἐπίσης τὴν δήμευσιν τῆς περιουσίας, ἵνα πάντα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος τὰ βασανιστήρια καὶ ἡ ἔνδεια ἐπακολουθήσῃ καὶ ἡ πενία.

6. Ὅθεν, εἴτε ἐὰν τοῦτο ἀποφασίσῃτε νὰ ἀκολουθήσετε θά μοι δώσῃτε συγχρόνως ὁπαδὸν ἐν τῇ συνελεύσει· προσφιλῆ καὶ ἀρεστὸν εἰς τὸν λαόν· εἴτε ἐὰν προσηύξητε νὰ ἀκολουθήσετε τὴν γνώμην τοῦ Σιλανοῦ, εὐχερώως θὰ δικαιολογήσω ἑμαυτὸν καὶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς μορφῆς τῆς σκληρότητος, καὶ θὰ ἀποδείξω, ὅτι ἡ ἀστηρότης μας αὕτη ἦτο πολὺ ἡπιωτέρα (ἢ ἐὰν ἠκολούθουν τὴν γνώμην τοῦ Καίσαρος). Καίτοι πατέρες συγγλητικοί, ποία ἀστηρότης δύναται· νὰ εἶναι τιμωρητέα προκειμένου αὕτη νὰ ἐφαρμοσθῇ κατὰ τόσον ἀπανθρώπου ἐγγλήματος ; Καθότι ἐγὼ κρίνω ἐκ τῆς ἐμῆς ἀντιλήψεως Ἐπειδὴ εἶθε νὰ μοὶ ἐπιτραπῇ ν' ἀπολαύσω ἐγὼ μεθ' ὑμῶν τῆς πολιτείας σώας, ὅπως ἐγὼ, ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ τῇ δίκῃ εἶμαι κάπως ὀξύτερος, δὲν κινουμαι ὅμως ἐκ ἐκ σκληροκαρδίας, καθότι τις εἶνε ἡπιώτερος ἐμοῦ ; Ἀλλὰ κινουμαι ὑπὸ ἐξαιρετικῆς τινος φιλανθρωπίας καὶ εὐσπλαχνίας. Διότι μοὶ φαίνεται ὅτι βλέπω ταύτην τὴν πόλιν, τὸ φῶς τῆς οἰκουμένης, καὶ ἀσφαλῆς καταφύγιον πάντων τῶν ἐθνῶν, ὑπὸ μιᾶς πυρκαϊᾶς αἴφνης καταρρέουσιν. διακρίνω διὰ τῶν ὀμμάτων τῆς ψυχῆς τεθαμμένην ὑπὸ τὰ ἐρείπια τὴν πατρίδα, ἐλεεινοὺς καὶ ἀτάρους σωροὺς πολιτῶν ἀναστρέφεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἡ ὄψις καὶ ἡ μηχανία τοῦ Κεθῆγου μαινομένου ἐν μέσῳ τῆς σφαγῆς ὑμῶν. Ὅσάκις δὲ ἐφαντάσθην τὸν Λέντουλον βασιλευόντα, ὡς αὐτὸς ὡμολόγησεν, ὅτι ἤλπισεν ἐκ τῶν χρησμάτων, διὰ πορφύρας περιβεβλημένον τοῦτον τὸν Γαβίνιον, τὸν Κατιλίαν φθασασιαντα μετὰ τοῦ στρατοῦ, ὅστε φρίττω ἀναλογιζόμενος τὸν θῆρῶν τῶν οἰκοδεσπινῶν, τὴν φυγὴν τῶν παρθένων καὶ τῶν παιδῶν, καὶ τὴν ὕβριν κατὰ τῶν ἐστιᾶδων παρθένων, καὶ ἐπειδὴ ταῦτα φαίνονται οἰκτρὰ καὶ ἄξια οἴκτου, διὰ τοῦτο κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσωσι τοῦτα δεικνύσθαι ἀστηρὸς καὶ ἔξυς. Καθότι ἐρωτῶ, ἐάν τις οἰκοδεσπότης, τῶν τέκνων σου φονευθέντων ὑπὸ δούλου, τῆς συζύγου θανατωθείσης, ἐμπρησθέντος τοῦ οἴκου, δὲν ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὸν τιμωρίαν ὅσον τὸ δυνατόν ἀστηροτάτην, ποῖον ἐκ τῶν δύο, ἐπιεικῆς καὶ οἰκτιρῶν ἢ ἀπάνθρωπος καὶ σκληρότατος θὰ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ; Εἰς ἐμὲ τῇ ἀληθείᾳ θέλει φανῆ ἀνάσιθτος καὶ σκληροκάρδιος ὅστις διὰ τῆς θλίψεως καὶ τοῦ βασανισμοῦ τοῦ ἀδικούντος δὲν ἠθέλησε νὰ καταπραΐνῃ τὴν ἰδικήν του λύπην καὶ τὰ βάσανα

Ὅτω καὶ ἡμεῖς ἐὰν ὑπῆρξάμεν ὑπεράγαν αὐστηροὶ προκειμένου περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων οἵτινες ἠθέλησαν ἡμᾶς, τὰς συζύγους τὰς ὑμέτερα τέκνα νὰ σφάξωσιν, οἵτινες τὰς ἰδιαιτέρας οἰκίας ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν, καὶ σύμπασαν ταύτην τῆς πολιτείας τὴν ἔδραν ἐπιχειρήσαν νὰ καταστρέψωσιν, οἱ τοῦτο πράξαντες ἵνα ἰδρῦσωσιν τὸ ἔθνος τῶν Ἀλλοβρόγων ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν τῆσδε τῆς πόδεως καὶ ἐπὶ τῆς τέφρας τοῦ πυρποληθέντος κράτους, ἐὰν φανῶμεν αὐστηρότατοι θὰ θεωρηθῶμεν εὐσπλαχνικοί, ἐὰν δὲ θελήσωσιν νὰ εἰμεθα χαλαρώτατοι, τὴν φήμην ἄκρας σκληρότητος διὰ τὸν ὄλεθρον τῆς πατρίδος καὶ τῶν πολιτῶν, εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑπκιστῶμεν. Ἐντὸς ἔαν ὁ Γάϊός Καῖσαρ, ἀνὴρ γενναύτατος καὶ λίαν τῆ πολιτείᾳ ἀφωσιωμένος, εἷς τινὰ ἐφάνη προχθὲς ἄγαν σκληρός, ὅταν εἶπεν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς του, γυναικὸς λίαν ἐπιλέκτου, ὁ σύζυγος, ὅστις ἦτο παρὸν καὶ ἦκουεν, ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῆ διὰ θανάτου, ὅταν εἶπεν, ὅτι ὁ πάππος αὐτοῦ ἐφονεύθη διαταγῇ τοῦ ὑπάτου καὶ ὁ ἀνῆρος υἱὸς του, περὶ εἷς πρέσβυς παρὰ τοῦ πατρὸς του ἐθανατώθη ἐν τῇ εἰρκτῇ. Τούτων (τῶν φονευθέντων πολιτῶν) ποία πράξις ὑπῆρξε ὁμοία (πρὸς τὰς τῶν συνωμοστῶν ; ποῖον σχέδιον πρὸς καταστροφὴν τῆς πολιτείας ἐμελετήθη παρ' αὐτῶν ; Κἀποία διάθεσις φιλοδωρίας τότε ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐξεδηλώθη, κα ποία τις διαπάλη μεταξὺ τῶν μεριδῶν. Καὶ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὁ πάππος τοῦ Λεντούλου τούτου, ἀνὴρ ἐπιφανέστερος ἐνοπλος κατεδιώχθη τὸν Γράκχον· ἐκεῖνος μάλιστα τότε ἔλοβε καὶ σοβαρὸν τραῦμα, ἵνα μὴ τι μειωθῆ ἐκ τοῦ συνόλου τῆς πολιτείας, οὗτος, ἵνα ἀνατρέψῃ τὰ θεμέλια τῆς πολιτείας μετακαλεῖ τοὺς Γαλάτας, ἐξεγείρει εἰς στάσιν τοὺς δούλους, καλεῖ τὸν Καπιλίαν, ἐπιφορτίζει τὸν Κέθηνρον νὰ κατασφάξῃ ἡμᾶς καὶ τοὺς λοιποὺς πολίτας, (ἀνέθεσε) πρὸς σφαγὴν εἰς τὸν Γαθίνιον, εἰς τὸν Κάσσιον νὰ πυρπολήσῃ τὴν πόλιν, εἰς τὸν Καπιλίαν νὰ δηώσῃ καὶ νὰ διαρπάσῃ ὀλόκληρον τὴν Ἰταλίαν. Ἐνδέχεται νὰ φοβῆθητε, φοβῶ, μήπως φανῆτε ὅτι προκειμένου περὶ τοῦδε τοῦ τόσον ἀπανθρώπου καὶ ἀνοστοῦ ἐγγλήματος καθ' ὑπερβολὴν αὐστηρῶς ἀπεφασισστέ τι, ἐνῶ μᾶλλον πρέπει νὰ φοβῆται τις μὴ διὰ τῆς χαλαρώσεως τῆς ποινηῆς σκληροὶ πρὸς τὴν πατρίδα, παρὰ μήπως διὰ τῆς αὐστηρότητος τῆς τιμωρίας ὑπερέαγον δριμεῖς φανῶμεν ὅτι ὑπῆρξαν εἰς δυσμενεστάτους ἐχθρούς.

7. Ἀλλὰ ταῦτα, ὅτινα καλῶς ἀκούω πατέρες συγγλητικοί, εἰν ἐπιφανὲς νὰ προσπειθῶ, εἰν δὲν γινώσκω. Πίπτουσι δηλονότι ἡμεῖς ἅτινες εὐάγουσιν εἰς τὰ ὄψα μου, αἱ φωναὶ ἐκείνων, οἵτι-

νας φαίνονται, ὅτι φοβοῦνται μήπως δὲν θὰ ἔχω ἀρκετὴν φρουράν· ἵνα φέρω εἰς πέρας ὅσα ὑμεῖς θὰ ἀποφασίσητε τὴν σήμερον ἡμέραν. Τὰ πάντα ἔχομεν προνοηθεῖ καὶ παρασκευάσει καὶ χαθορίσει, πατέρες συγκλητικοί, καὶ διὰ τῆς ἐμῆς ἀκρας μερίμνης καὶ ἐπιμελείας, καὶ ἐπὶ μᾶλλον διὰ τῆς σταθεροῦς θελήσεως τοῦ Ρωμαίου λαοῦ, ἵνα διατηρήσῃ τὴν ὑψίστην ἀρχὴν καὶ διασώσῃ πάντων τῶν πολιτῶν τὰς περιουσίας. Πάντες παρίστανται, οἱ ἄνθρωποι πασῶν τῶν τάξεων, πάντων τῶν εἰδῶν καὶ πασῶν τέλος τῶν ἡλικιῶν· πλήρης εἶνε ἡ ἀγορά, πλήρεις οἱ περὶ τὴν ἀγορὰν ναοί, ὅλα αἱ εἰσοδοὶ τοῦ τόπου καὶ τοῦ ναοῦ. Μόνον τοῦτο τὸ ζήτημα εὐρέθη ἀπὸ κτίσεως τῆς Ρώμης, ἐν ᾧ πάνες νὰ ὁμοφρονήσωσι, πλὴν ἐκείνων οἱ ὅποιοι, βλέποντες ὅτι αὐτοὶ ἐμελλον νὰ χαθῶσι, προσέμησαν μᾶλλον μετὰ πάντων τῶν λοιπῶν ἢ μόνοι ν' ἀπολεσθῶσι.

Τούτους ἐγὼ τοὺς ἀνθρώπους ἐξαίρω καὶ ἀποχωρίζω εὐχαρίστως· οὐδὲ φρονῶ, ὅτι οὗτοι πρέπει νὰ συγκαταριθμηθῶσι μετὰ τῶν φαύλων πολιτῶν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν σφοδροτέρων ἐχθρῶν. Οἱ λοιποὶ δέ, ὧ ἀθάνατοι θεοί! με ποίαν πυκνότητα συρροῆς, με ποίαν προθυμίαν, με ποίαν ἀνδρείαν ὁμοφρονοῦσι χάριν τῆς ἀξιοπροπέιξ καὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας! "Ἰνα τί ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα τοὺς ρωμαίους ἱππεῖς, οἱ ὅποιοι παραχωροῦσιν μὲν εἰς ὑμᾶς τὸ πρόνομιον τῆς πρώτης ἐν τῇ πολιτείᾳ τάξεως καὶ τῆς περὶ τῶν κοινῶν βουλήσεως, οὕτως ὥστε νὰ ἀμιλλῶνται πρὸς ὑμᾶς προκειμένου περὶ φιλοποτιρίας· οὗς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διγγοῦσι πρὸς τῆσδε τῆς τάξεως τὴν ὁμόνοιαν ἢ σήμερον ἡμέρα καὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη συνήνωσεν· ἐὰν ἡ ἐνωσις αὕτη, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπατείας μου σπερωθεῖσα, ἠδύνατο νὰ διαρκέσῃ πάντοτε ἐν τῇ πολιτείᾳ, οἷος βεβαίω, οὐδὲν κακὸν πολιτικὸν ἢ οἰκογενειακὸν ἐν οὐδαμῷ μερίδι τῆς πολιτείας θὰ συνέβαιεν εἰ ἐπὶ ἐξῆς. Ἐν τῷ αὐτοῦ ζήλω ἐμφοροῦμενος πρὸς ὑπεράστις τῆς πολιτείας δόλεω προσελθόντας τοὺς φυλοταμίους γενναίους ἀνδρας, ἐπίσης καὶ πάντας τοὺς γραφεῖς, οὗς τυχαίως σήμερον συνελθόντες ἐν τῷ δημοσίῳ ταμείῳ βλέπω ὀπισπασθέντας ἀπὸ τῆς προσδικίας τῶν κληρωσεων πρὸς τὴν κοινὴν σωτηρίαν.

Εἶνε παρούσα πᾶσα ἡ πληθὺς τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν καὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν εὐτελεστᾶτων. Καθότι τίς εἶνε ἐκεῖνος, δι' ὃν οἱ ναοὶ οὗτοι, ἡ θεὰ τῆσδε τῆς πόλεως, ἡ κατοχὴ τῆς ἐλευθερίας, καὶ αὐτὸ τοῦτ' οὗ οὖς, καὶ ὅδε τὸ πάσιον ἔδαφος, νὰ μὴ εἶνε καὶ προσφιλες ἀλλὰ καὶ γλυκὺ καὶ εὐχαρίστον.

8. Ἀξίζει τὸν κόπον, πατέρες συγκλητικοί, νὰ γνωρίσωμεν τῶν ἀπελευθέρων ἀνθρώπων τὸν ζῆλον, εἴτινες διὰ τῆς ἀρετῆς των τυχόντες τῷ πολιτικῶν δικαιωμάτων τῆσδε τῆς πόλεως, φρονοῦσιν ἢ πατρίς αὐτῆ ὅτι εἶνε ὄντως ἰδική των, τὴν ὁποίαν τινὲς ἐνταῦθα γεννηθέντες καὶ μάλιστα ἐξ ἐπιφανεστάτων οἴκων δὲν θεώρησαν ἰδίαν πατρίδα, ἀλλὰ πόλιν ἀνήκουσαν εἰς τοὺς ἐχθρούς. Ἄλλὰ πρὸς τί ἐγὼ ἀναφέρω τοὺς ἀνήκοντας εἰς ταύτην τὴν τάξιν ἀνθρώπους (τοὺς ἀπελευθέρους), οὗς τὰ συμφέροντα τῆς περιουσίας των, οὗς ἢ κοινὴ πολιτεία, οὗς τέλος αὐτῆ ἢ ἐλευθερία, ἣτις εἶναι γλυκυτάτη, παρῶρμυθεν, ἵνα τῆς πατρίδος τὴν σωτηρίαν ὑπερασπισθῶσι; Οὐδεὶς ὑπάρχει δούλος, ὅστις ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ διατελῆ ὑπὸ ἀφόρητον δουλείαν, νὰ μὴ φρίττη διὰ τὴν αὐθάδειαν τῶν πολιτῶν (τῶν συνουμοτῶν). Ὅστις νὰ μὴ ποθῆ ταῦτα (πόλιν, ναοὺς κτλ.) νὰ ἴσταντα βροθία, ὅστις νὰ μὴ συντελέσῃ διὰ τῆσδε θελήσεως, ὅσῃν δύναται καὶ τολμᾷ νὰ διαθέσῃ, πρὸς κοινὴν σωτηρίαν.

"Ὅθεν, ἐὰν τυχὸν τινα ἐξ ὑμῶν θορυβῆ ἢ διαδοθεῖτα φήμη, ὅτι πράκτωρ τις τοῦ Λεντούλου διατρέχει τὰ καπηλεία, καὶ διὰ χρημάτων ἤλπικεν, ὅ: θὰ διασφαρῶσι τὰ φρονήματα τῶν ἐνδειῶν καὶ ἀλαθῶν καὶ τοῦτο ἐπιχειρήθῃ πράγματι καὶ ἐδοκιμάσθῃ, ἀλλὰ δὲν εὐρέθησαν τόσον δυστυχεῖς ἢ τόσον διεσφαρμένοι κατὰ τὴν θέλησιν, ὥστε νὰ μὴθέλωσι ὁ τόπος οὗτος τῆς ἔδρας των καὶ τῆς ἐργασίας των καὶ τοσούτου κέρδους των, τὴν κοίτην καὶ τὴν κλίνην των, αὐτὸ τέλος τὸ ἥτυχο στάδιον τοῦ βίου στων νὰ διασωθῇ. Καὶ πράγματι ὑπεριμέριστον μέρος αὐτῶν, οἵτινες φρονοῦσιν εἰς ἐργαστήρια, μάλιστα δὲ περισσώτερον, καθότι τοῦτο μᾶλλον πρέπει νὰ λεχθῆ, ἐλόκληρος αὐτῆ ἡ τάξις (τῶν δούλων) ἀγαπᾷ κατ' ὑπερβολὴν τὴν εἰρήνην. Καθότι πᾶν ἐραλεῖον αὐτῶν, πᾶσα ἢ ἐργασία καὶ τὸ κέρδος, διὰ τῆς πληθώρας τῶν πολιτῶν ὑποστηρίζεται, διὰ τῆς εἰρήνης διατηρεῖται: (ρέφεται) τῶν ὁποίων ἐὰν τὸ κέρδος μειουταί, ὅαν κλείωσιν τὰ ἐργαστήρια, τί τέλος θέλει συμβῆ ἐὰν ταῦτα πυροποληθῶσι.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πατέρες συγκλητικοί, δὲν σᾶς ἐλλειψουσιν αἱ ἐπικουρία, τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ, ὑμεῖς μεριμνήσατε νὰ μὴ φανήτε, ὅτι εἰσθε ἐλλειπεῖς πρὸς τὸν ρωμαϊκὸν λαόν.

9. Ἔχετε ὑπατὸν, ἐκ πλείστων κινδύνων καὶ ἐνεδρῶν καὶ ἐκ μέσου τοῦθανάτου οὐχὶ διὰ ἀζήση αὐτός, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑμετέρων σωτηρίαν διασωθέντα πάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις τῶν πολιτῶν, οἵτινες συμφωνοῦσι διὰ νὰ διασώσῃ τὴν πολιτείαν κατὰ τὴν διὰ.

θεσιν, κατὰ τὴν θέλησιν, κατὰ τὴν προθυμίαν, κατὰ τὴν ἀνδρείαν, κατὰ τὴν φωνήν· πολιορκημένη ὑπὸ τῶν δάδων καὶ τῶν βελῶν τῆς ἀσεβοῦς συναγωγίας, εἰς ὑμᾶς ἰκέτις ἢ κοινὴ πατρίς ἐκτείνει τὰς χεῖρας, εἰς ὑμᾶς ἑαυτήν, εἰς ὑμᾶς τὴν ζωὴν πάντων τῶν πολιτῶν, εἰς ὑμᾶς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ Καπιτώλια, εἰς ὑμᾶς τοὺς θεομύς τῶν Ἐφεστίων θεῶν, εἰς ὑμᾶς ἐκεῖνο τὸ ἀσβεστον τῆς Ἐστίας πῦρ, εἰς ὑμᾶς ὅλους τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν καὶ τὰ ἱερά, εἰς ὑμᾶς τὰ τεῖχη καὶ τὰς τεύχεα τῆς πόλεως ἐμπιστεύεται. Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἰδικῆς σας ἐπίσης ζωῆς, περὶ τῆς ψυχῆς τῶν συζύγων καὶ τῶν τέκνων ἡμῶν περὶ τῆς παρουσίας ἑσπέρων περὶ τῶν κατοικιῶν καὶ ἐστιῶν ἡμῶν κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν εἰς ἡμᾶς ἀπόκειται ν' ἀποφασίσῃτε.

6

Ἐχετε ἡγέτην μεριμνῶντα δι' ὑμᾶς λησμονῶντα ἑαυτὸν, αὐτὴ ἡ εὐκαιρία δὲν παρουσιάζεται πάντοτε· ἔχετε πάσας τὰς τάξεις, πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὁλόκληρον τὸν Ρωμαϊκὸν λαὸν ὁμογνωμοῦντα, πρᾶγμα τὸ ὅποιον πρώτην ἤδη φοράν ἐλπίσαμεν τὴν σήμερον ἡμέραν προκειμένου περὶ ἐσωτερικῆς πολιτικῆς υποθέσεως. Σκεφθῆτε, ὅτι τὸ διὰ τῶσων μάχων ἰδρυθὲν κράτος τὴν διὰ τῆς ἀνδρείας ἐδραιωθείσαν ἐλευθερίαν, τὰς διὰ τῆς τῶν θεῶν εὐνοίας αὐξηθείσας καὶ συσσωρευθείσας παρουσίας, μίαν μόνην νῦν παρ' ὀλίγον κατέστρεφεν. Ἴνα μὴ δὲ τοῦτο ἐν τῷ μέλλοντι οὐ μόνον καταστῆ δυνατὸν ἐκτελεσθῆ, ἀλλ' οὐδὲ κἂν νὰ περάσῃ ἀπὸ τῶν νῦν πολιτῶν τινῶν (τῶν συναγωγῶν) τὴν σήμερον ἡμέραν δεῖον νὰ προνοήσῃτε. Καὶ ταῦτα εἶπον οὐχὶ διὰ νὰ ἐξεργείω ὑμᾶς, αἵτινες προτρέχετε ἐμοῦ σχεδὸν ὡς πρὸς προθυμίαν, ἀλλ' ἵνα ἡ φωνὴ μου, ἥτις ἐν τῇ πολιτείᾳ ὀφείλει νὰ ἦν πρώτη, φανῇ ὅτι ἐξετέλεστε τὸ ὑπακόων καθήκον.

10. Νῦν δέ, πατέρες συγκλητικοί, πρὶν ἢ ἐπανάλθω εἰς τὸ περὶ τοῦ πρακτείου ζήτημα, θὰ εἶπω ἄλλα τινα περὶ ἐμῶν. Πῶς ἔγωγε, ὅτι ἀπέκτησα τὸσόν μὲγαν ἀριθμῶν ἐχθρῶν, ὅσον εἶνε τὸ πλῆθος τῶν συναγωγῶν τὸ ὅποιον βλέπετε ὅτι εἶνε ὑπερμέγιστον· πλὴν τοῦτο κρίνω, ὅτι εἶνε καταπραγμένον καὶ ἀσθενές, καὶ τεταπεινωμένον. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὑποτεθῆ, ὅτι σὸτὲ τὸ πλῆθος τοῦτο ἐξεγερεθὲν διὰ τῆς μανίας καὶ τῆς κακουργίας τινος, ἰσχύσει μᾶλλον ἢ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ τῆς πολιτείας ἀξίωμα ἐν τούτοις πατέρες συγκλητικοί, οὐδέποτε θὰ μετανοήσω διὰ τὰς πράξεις καὶ τὰς συμβουλὰς μου. Καθότι ὁ θάνατος διὰ τοῦ ὁποίου ἐκείνοι ἐμὲ ἴσως ἀπειλοῦσι, εἶνε ἔταμος δι' ὅλους· τὸσον ὅμως τῆς ζωῆς ἐπαινον δι' ὅσου ὑμεῖς με ἐπιτιμᾶτε διὰ τῶν

υπετέρων θεοσιμάτων, οὐδεὶς ἔτυχε. Καθότι, διὰ τοὺς ἄλλους μὲν ἐψηφίσατε εὐχαριστήριον πρὸς τοὺς θεοὺς δέησιν διὰ τὴν καλὴν διαχείρισιν τῶν τῆς πολιτείας· δι' ἐμὲ μόνον ὅμως, διότι ἔσσωσα αὐτήν. Ἔστω ἔνδοξος ὁ Σικελίων ἐκεῖνος, διὰ τῆς συμβουλῆς καὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ ὁποίου ὁ Ἀννίβας ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ ν' ἀποχωρήσῃ τῆς Ἰταλίας ἃς τιμᾶται δι' ἐξαιρητικῶν ἐπαίνων ὁ δεύτερος Ἀφρικανός, ὅστις δύο πόλεις ἐχθρικοῦτάς εἰς τοῦτο τὸ κράτος κατέστρεψε τὴν Κάρχηδονα καὶ τὴν Νουμυτιάν· ἃς θεωρεῖται ἔξοχος ἀνὴρ ἐκεῖνος ὁ Λεύκιος Παῦλος, τοῦ ὁποίου τὸ ἄρμα ἐκόσμησεν ὁ Περσεύς, βασιλεὺς κραταιότατος ποτε καὶ ἐνδοξότατος· ἔστω εἰς ἀένναον δόξαν ὁ Πάριος, ὅστις δις τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τῆς πολιορκείας καὶ τοῦ φόβου τῆς δουλείας ἠλευθέρωσε· ἃς κρίνεται πάντων ἀνώτερος ὁ Μομφηζιές, οὗτινος τὰ κατωρ θώματα καὶ αἱ ἀρεταί, διὰ τῶν αὐτῶν χωρῶν καὶ ὁρίων, δι' ὧν καὶ αἱ τροχιαὶ τοῦ ἡλίου ὁρίζονται. Θὰ ὑπάρξῃ ἐν τούτοις μικρὸς τις χῶρος καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν μας δόξαν, ἐκτὸς ἐάν τυχόν, τὸ νὰ ἀνοίγῃ τις (νὰ προσαρτῆ εἰς τὸ κράτος) εἰς ἡμᾶς ἐπαρχίαν, ὅθεν δυνάμεθα νὰ ἐξέλθωμεν εἶνε μεγαλύτερον πρᾶγμα. ἢ νὰ φροντίξῃ τις, ὥστε καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶνε ἀπέντες, ἔχουσι πατρίδα ἔνθα νικητὰί θὰ δύνανται νὰ ἐπανέρχωνται.

Καὶ ὅμως ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως εἶνε καλλίτεροι αἱ συνθήκαι τῶν κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν πολεμίων νικῶν, ἢ κατὰ τῶν ἐσωτερικῶν, καθότι οἱ ἄλλοεθνεῖς πολέμιοι ἢ καταβληθέντας γίνονται δούλοι· ἢ γε νόμενοι ὑπὸ καλοῦς ἔθους δεκτοί, θεωροῦν ἑαυτοὺς ὑποχρεωμένους ἔνεκεν τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐεργεσίας ὅσοι ὅμως ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πολιτῶν ἐκ παραφροσύνης τινὸς διαστραφέντες, ἀφοῦ ἀπαξ ἤρξατο νὰ εἶνε ἐχθροὶ τῆς πατρίδος, καὶ ὅταν ἔτι ἐμποδίσῃ αὐτοὺς νὰ βλάψωσι τὴν πολιτείαν, οὔτε διὰ τῆς βίαις δύνανται νὰ τοὺς συγκαταστήσῃ οὔτε διὰ τῆς εὐεργεσίας νὰ τοὺς ἐξαιμενίσῃ. Ὡς ἐκ τούτου βλέπω ὅτι ἔχω ἀναβεβῆθῃ ἀένναον πόλεμον πρὸς τῆς ἐξώλειας πολιτείας. Τοῦτον ἐγὼ τὸν πόλεμον διὰ τῆς βοήθειας ἡμῶν καὶ ὄλων τῶν χρηστῶν, καὶ διὰ τῆς μνήμης τῶσφ μεγάλων κινδύνων, ἢ ὁποία (μνήμη) οὐχὶ μόνον εἰς τὸν λαὸν τοῦτον, ὅστις διεσώθη, ἀλλ' ἔτι εἰς ὄλων τῶν ἔθνων τὰς ἀμιλίαις καὶ τὰς διανοίας θὰ διατελέσῃ ἀνεξίτηλος, ἔχω πεποίθησιν ὅτι θὰ δυνηθῶ ν' ἀποκρούσω ἐπ' ἐμοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἐμῶν. Οὐδὲ θὰ εὐρεθῇ τόσον μεγάλη δύναμις, ἥτις τὴν ἔνωσιν ὡμῶν καὶ τῶν ρωμαίων ἰππέων καὶ τὴν τόσων σύμπνοιαν πάντων τῶν νοσπετῶν νὰ δυνηθῆ νὰ διασπάρῃ καὶ νὰ καταρρίψῃ.

11. Ἄφου ταῦτα ἔχουσιν οὕτω, πατέρες συγκλητικοί, ἀντί τῆς ἀρχῆς, ἀντί στρατοῦ, ἀντί τῆς ἐπαρχίας, ἧς παρητήθη, ἀντί τοῦ θριάμβου καὶ τῶν ἄλλων τιμητικῶν παρασῆμων, ἅτινα παρ' ἐμοῦ ἀπεκρούσθησαν, ἵνα διαφυλάξω τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως ὑμῶν, ἀντί τῶν ἐπαχιακῶν πελατειῶν καὶ ξενιῶν τὰς ὁποίας, διὰ τῆς ἐν τῇ πόλει ἐπιρροῆς μου οὐχὶ δι' ὀλιγωτέρου κῆπου διαφυλάττω, παρ' ὅτι ἀποκτῶ. λοιπὸν ἀντὶ ὅλων τούτων τῶν πραγμάτων καὶ διὰ τὰς πρὸς ἡμᾶς ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας μου, καὶ ἀντὶ ταύτης μου τῆς ἐπαγρυπνίας, ἣν βλέπετε εἰς ἐμέ, χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πολιτείας οὐδὲν ἄλλο παρ' ἡμῶν ἐξαιτοῦμαι, πλὴν τῆς ἀναμνήσεως ταύτης τῆς ἐποχῆς καὶ ὀλοκλήρου τῆς ὑπατείας μου, ἐνὸς δ' αὕτη διαμείνη ἀνεξάλειπτος ἐν τῇ διανοίᾳ σας, θὰ θεωρήσω ἐμαυτὸν περιφρουρούμενον δι' ἀσφαλεστάτου τείχους. Ἐὰν δέ, τυχὸν ἢ βία τῶν φαύλων διαψεύσῃ καὶ καταρρίψῃ τὴν ἐλπίδα μου ἐμπιστεύομαι εἰς ὑμᾶς τὸν μικρὸν μου υἱόν, εἰς τὸν ὁποῖον προφανῶς θὰ χορηγηθῇ ἀρκετὴ ὑποστήριξις, οὐ μόνον διὰ τὴν σωτηρίαν του ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀξιοπρεπῆ βίον, ἐὰν ἀναμνησθεσθε, ὅτι ἐκεῖνος εἶνε υἱὸς αὐτοῦ, ὅστις πάντα ταῦτα διέσωσεν αὐτὸς μόνος κινδυνεύσας.

"Ὅθεν εἰς τοῦτο τὸ ζήτημα, ἐν ᾧ πρόκειται περὶ τῆς ὑπερράτης ὑμῶν σωτηρίας καὶ τῆς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, πατέρες συγκλητικοί, περὶ τῶν ὑμετέρων συζύγων καὶ τέκνων, περὶ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, περὶ τοῦ κράτους, περὶ τῆς ἐλευθερίας, περὶ τῆς σωτηρίας τῆς Ἰταλίας καὶ περὶ ἀπάσης τῆς πολιτείας, ἀποφασίσατε περισκεμμένως καὶ εὐσταθῶς, ὡς ἠρχίσατε. Καθότι ἔχετε τοιοῦτον ὑπάτον, ὥστε νὰ μὴ διστάξῃ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰ ὑμέτερα δόγματα, καὶ ἐκείνα τὰ ὁποῖα θὰ ἔχετε ἀποφασίσῃ, ἐφ' ὅσον θὰ ζῆ, θὰ δύναται νὰ ὑπερασπίξῃ καὶ μόνος του νὰ ἀναδεχθῇ τὴν εὐθύνην τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν.

ΤΕΛΟΣ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΡΙΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΑΤΙΛΙΝΑ ΛΟΓΟΥ

Γενομένου γνωστού ἐν Ρώμῃ, ὅτι ὁ Κατιλίνας μετέθε πράγματι εἰς τὸ ἐν Φαισούλαις στρατόπεδον τοῦ Μαλλίου, ἡ γερουσία ἐκήρυξεν αὐτὸν ἐχθρὸν τῆς πολιτείας καὶ διέταξε τοὺς ὑπάτους νὰ προβῶσιν εἰς νέαν στρατολογίαν. Ὁ ὑπάτος Ἀντώνιος ἐπεφορτίσθη νὰ προσβάλῃ τοὺς ἀντάρτας καθ' ὃν χρόνον ὁ Μέτελος θὰ ἐκλειεν αὐτοῖς τὴν πρὸς τὴν Γαλλίαν ὁδόν, καὶ ὁ Κικέρων θὰ ἔφθανεν ἐν Ρώμῃ ἵνα τηρήσῃ τὴν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν τῆς πόλεως. Ἄλλ' ὁ Λέντουλος ὁ Κέθηρος καὶ ἄλλοι συνωμῶται, ἐκτελοῦντες τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρχηγῶ των, ἠτοιμάζοντο νὰ παραδώσουν τὴν Ρώμην εἰς τὴν σφαγὴν καὶ τὸ πῦρ, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Κατιλίνας ἤθελε νὰ φανῆ εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στρατευμάτων του. Ἄλλὰ συμβεβηκός τι, ὅπερ ἐθεώρησαν εὖνον πρὸς τὰ σχέδιά των κατέστη τοῦναντίον ἀφορμὴ τῆς καταστροφῆς των.

Ἰπῆρχον κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐν Ρώμῃ πρέσβεις τῶν Ἀλλοβρόγων, λαοῦ τῆς ὑπεραπλείου Γαλλίας, ἐλθόντες ἴα ἐπικαλεσθῶσι τὴν δικαιοσύνην τῆς Γερουσίας κατὰ τῆς καταπιεστικῆς φύλαργυρίας τῶν Ρωμαίων ἀρχόντων καὶ τῶν τοκογλόφων. Ἐπειδὴ δὲ μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης οὐδὲν εἶχεν εἶχεν ἐνεργηθῆ, ὁ Λέντουλος ἐζήτησε νὰ ἐκμεταλλευσθῇ τὴν δυσἀρέσκειαν τῶν πρέσβειων, καὶ ἵνα τοὺς προσελύθη εἰς τὴν συνωμοσίαν παρέσχεον αὐτοῖς μεγίστας ὑποσχέσεις. Οὗτοι κατ' ἀρχὰς ἔμειναν σύμφωνοι, ἀλλὰ κατόπιν ἐνοήσαντες τὸ παράτολμον τοῦ πράγματος, ἀνεκρίνωσαν τὸ ἐμπιστευθῆν αὐτοῖς εἰς τὸν πάτριον αὐτῶν Κ. Φούλιον Σάγγαν, ὅστις ἔσπευσε νὰ τὸ καταστήσῃ γνωστὸν εἰς τὸν Κικέρωνα.

Ὁ Κικέρων κατορθώσας νὰ λάβῃ εἰς χεῖρας ἐνυπογράφους ἀποδείξεις τῆς συνωμοσίας, προσεκάλεσε πάραυτα παρ' αὐτοῦ τοὺς πρωτίστους τῶν συνωμοτῶν, οἵτινες οὐδὲν ὑποπτευόμενοι ἔσπευσαν νὰ προσέλθωσι. Συλλαβὼν αὐτοὺς τοὺς ὠδήγησε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ὁμονοίας, ὅπου εἶχε προσκαλέσει τὴν Γερουσίαν. Εἰσαγαγὼν ἀμέσως τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀλλοβρόγων, τοὺς ὑπέβαλεν εἰς ἀνάκρισιν. Κατόπιν ἠνέωχθησαν αἱ ἐπιστολαί, ἐξ ὧν ἐναγῶς κατεδείχθη τὸ ἔγκλημα. Οἱ ἔνοχοι στενοχωρηθέντες ἀνεγνώρισαν τὴν σφαγίδαν καὶ ὑπογραφὴν των.

Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ὁ Κικέρων ἀπέστεινε πρὸς τὸν Δέντουλον τοὺς ἑξῆς ὠραίους λόγους : Ὁ συναμώτης οὗτος κατήχησεν ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Κορηθίων, ἧτις ἦτο ἡ ἐπιφανεστέρα τῆς Ρώμης. Αὐτὸς οὗτος ἦτο τότε πραιτωρ ἤτοι στρατηγός. Ἡ σφραγίς του παρίστα τὴν κεφαλὴν τοῦ πάππου του, ὅστις εἶχεν ὑπάρξει εὐφραδῶν πολιτικῶν ἀναγνωρίζεις τὴν σφραγίδα ταυτην : τὸν ἠρώτησεν ὁ ὕπατος εἴνε ἡ εἰκὼν τοῦ πάππου σου, εἰς ὃν ἡ δημοκρατία πολλὰς ὀφείλει χάριτας. ἢ ὡς ἡ μονη θεα τῆς σεβαστῆς ταύτης κεφαλῆς δὲν σε ἀνεχάτισε, καθ' ἣν στιγμὴν μετεχειρίζεσο αὐτὴν ἵνα ὑπογράψῃς τὸ ἔγκλημα ;

Ἡ γερουσία ἀπένευκεν ἀμοιβὰς εἰς τοὺς Ἀλλοβρούγους, εὐχαριστήρια καὶ ἀπαραδειγματίστους τιμὰς εἰς τὸν ὕπατον, διέταξε γὰρ τελεσθῶσιν ἑορταί, καὶ καλούμεναι supplicatioes (χαριστήρια), ἧτινες μετὰ τοὺς θριάμβους ἦτο τὸ ἐντιμότερον γέρας εἰς τοὺς νικητάς.

Μετὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην, διαρκέσασαν μέχρι τῆς ἐσπέρας, ὁ Κικέρων μεταβὰς εἰς τὴν δημοσίαν ἀγορὰν καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸ βῆμα ἀνήγγειλεν εἰς τὸν λαὸν πάντα τὰ γενόμενα καὶ παρέστησεν ἐκ τίνος κινδύνου ἐσώθη ἡ Ρώμη.

Ὁ λόγος οὗτος ἀπηγγέλλθη τὴν τρίτην Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 691 ἀπὸ κτ. Ρ. ἧτοι εἴκοσι τέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὸν προηγούμενον.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΑΤΙΛΙΝΑ ΛΟΓΟΥ

Δύο ημέρας μετά την φυλάκισιν τῶν συνωμοστῶν, ἤτοι τὴν 15ην Δεκεμβρίου, βλέπων ὁ Κικέρων ὅτι οἱ ὕπαδοι καὶ οἱ ἀπελευθέροι τοῦ Λεντούλου, Κεθήγου καὶ τῶν πρωτευόντων συνωμοστῶν, ἐζήτουν νὰ διεγείρωσι τὸν λαὸν καὶ τοὺς δούλους, συσνεκάλεσε τὴν γερουσιάν ἐν τῷ ναφῷ τοῦ Στήσιου Διός, ἵν' ἀποφανθῇ πάραυτα περὶ τῆς τύχης τῶν ἐνόχων, οἵτινες εἶχον παραδοθῆ πρὸς φύλαξιν εἰς τοὺς στρατηγούς.

Συνεδριάσαντος τοῦ σώματος δύο προυτάθησαν γνώμη, ἡ τοῦ Δεκίμου Ἰουλίου Σιλανού, ὑπάτου προαποδεδειγμένου, προτείναντος τὴν ποινήν τοῦ θανάτου καὶ ἡ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος μεγίστου τότε Ἀρχιερέως καὶ προαποδεδειγμένου πραίτωρος, ὅστις διὰ λόγου πλήρους δυναμείας καὶ πάλης, ἐπολέμησε τὴν γνώμην τοῦ Σιλανού, διησχυσθεὶς ὅτι κατὰ τὸ ἔθος τῶν προγόνων οὐδεὶς Ῥωμαῖος πολίτης καταδικάζεται εἰς θάνατον ἢ ἔξορίαν ἢ μόνον δι' ἀποφάσεως τοῦ λαοῦ καὶ ἐπρότεινε ὡς μόνην σύμφωνον πρὸς τοὺς νόμους τὴν μεγίστην τῶν ποινῶν, ἤτοι τὴν καταδίκην τῶν ἐνόχων εἰς ἰσθμία δεσμὰ καὶ εἰς τὴν δήμευσιν τῆς περιουσίας των. Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Καίσαρος παρεδέχθησαν πολλοὶ τῶν γερουσιαστῶν καὶ οὗτος ὁ Σιλανός. Αὐτὸς ὁ Κικέρων ἐφάνη πρὸς στιγμὴν κλονισθεὶς, ὅτε ὁ νεαρώτατος τὴν ἡλικίαν Πόρκιος Κάτων, προαποδεδειγμένος δήμαρχος, κατέπολέμησε τὴν γνώμην τοῦ Καίσαρος δι' ἀκαταμαχητῶν ἐπιχειρημάτων, δι' ὧν ἔπεισε τὴν γερουσιάν νὰ δεχθῇ τὴν γνώμην τοῦ Σιλανού καὶ Κικέρωνος καὶ οὕτω οἱ ἔνοχοι Κεθήγος, Λέντουλος, Στατίλιος, Καϊπάριος καὶ Γαβίνιος καταδικάσθησαν εἰς τὸν δι' ἀγχίνης θάνατον. Εἶχον τεθῆ δῆδες ἀνημμένοι πρὸ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς θριαμβευτικῆς πορείας τοῦ ῥήτορος. Αἱ γυναῖκες ἐξῆλθον εἰς τὰ παράθυρα ἵνα ἴδωσι τὸν φιλόπατριν ὑπατον διερχόμενον καὶ τὸν ἐδείκνυν μετ' ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὰ τέκνα των. Μετὰ τινα χρόνον ὁ Κάτων ἐνώπιον τοῦ λαοῦ καὶ ὁ Κάτουλος ἐν τῇ γερουσίᾳ ἀπέδωκαν αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τῆς πατρίδος, τίτλον τοσοῦτον ἐνδοξον, ὃν ἀτάπειν ἢ κολακεία ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὸ αὐ-

τυκρατορικὸν ἀξίωμα, ἀλλ' ὃν ἡ ἐλευθέρα Ρώμη, ὡς λέγει ὁ Ἰουδενάλιος, δὲν ἔδωκεν ἢ εἰς μόνον τὸν Κικέρωνα.

Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit

(Ἡ Ρώμη ἐλευθέρα ὠνόμασε τὸν Κικέρωνα πατέρα τῆς πατρίδος).

Ὁ λόγος οὗτος, ὃν ἐν τῇ περιστάσει αὐτῇ ἀπήγγειλεν ὁ Κικέρων ἐνώπιον τῆς γερουσίας, εἶνε ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν ὑπέρτερος τῶν προηγουμένων, διότι ὄχι μόνον εἶνε ρητορικὴν ἀριστοτέχνημα, ἀλλὰ ταυτοχρόνως ἀποδεικνύει τὸ ὕψος τῶν αἰσθημάτων τοῦ ρήτορος καὶ τὴν αὐταπάρνησιν τῆς ἀληθῶς ρωμαϊκῆς αὐτοῦ ψυχῆς, ἥτις μὴ ἀγνοοῦσα τοὺς ἀπειλοῦντας αὐτὴν κινδύνους, τοὺς περιεφρόνησε χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ Κράτους.

Ὁ Σαλλούστιος ἐν τῇ ἱστορίᾳ του περὶ τῆς συνωμοσίας τοῦ Κατιλίνα διέσωσεν ἡμῖν καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Κάτωνος ἐκφωνηθέντας λόγους, ἐξ ὧν δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ τὸν πολιτικὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ρητορικὴν δεινότητα ἀμφοτέρων δυστυχῶς ὁ ἱστορικὸς οὗτος οὐδὲ μνεῖαν ποιεῖται τοῦ λόγου τοῦ Κικέρωνος, ὅστις τοσαύτη ἐνεποίησεν αἴσθησιν εἰς τὴν γερουσίαν, ὥστε πάντα τὰ μέλη αὐτῆς συνετάχθησαν πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος ὑποστηρικθεῖσαν γνώμην ἀνεξαρτήτως τῶν συμπαιθεῖων καὶ φρονημάτων. Μείχρι τοῦδε μένει ἀνεξήγητος ἡ ἀληθὴς αἰτία τῆς τοιαύτης παραλειψέως, τινὲς ἀπέδωκαν αὐτὴν εἰς προσωπικοὺς λόγους τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ κατὰ τοῦ μεγάλου ρήτορος.

Ὁ τέταρτος οὗτος λόγος διαιρεῖται εἰς τρία κύρια μέρη :

Α') Εἰς τὸν πρόλογον, εἰς ὃν ὁ ρήτωρ ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὴν γερουσίαν, δι' ἣν πρὸς ἀσφάλειάν του διικνύει φροντίδα καὶ προτρέπει αὐτὴν νὰ συγκεντρώῃ πᾶσαν τὴν ἐαυτῆς προσοχὴν μόνον εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς πολιτείας. Προσέτι παρακαλεῖ αὐτὴν, ἀφοῦ τὰ κακοῦργα σχέδια τῶν συνωμοστῶν ἀνεκλύθησαν νὰ ἐπιβάλῃ αὐτοῖς ἀνευ ἀναβολῆς τὴν δέουσαν ποινήν. (Α'—Γ').

Β') Εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐπιβλήτέας ποινῆς ἐκ τῶν δύο, ἃς ἐπρότειναν ὁ Σιλανὸς καὶ ὁ Καίσαρ. Κηρυχθεὶς ὑπὲρ τὴν γνώμην τοῦ πρώτου, καθ' ὃν οἱ ἔνοχοι πρέπει νὰ καταδικασθῶσιν εἰς θάνατον προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τοὺς ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ Καίσαρος ὅτι ἡ γερουσία ἔχει τὸ δικαίωμα ἐν ἐκτάκτοις περιστάσεσι νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ποινήν τοῦ θανάτου. (Δ'—Θ').

καὶ Γ') Εἰς τὸν Ἐπίλογον, δι' οὗ συμβουλεύει τὴν γερουσίαν ἵνα

ἀνδροιάστει εἰς προβῆ εἰς ἰσχυράν καὶ πίστην ἀποφασίν, προστιθεὶς
ὅτι ὅσον τὸ καθ' αὐτὸν αὐτὸς ἀρκεῖται εἰς τὴν δόξαν, ἣν περιποίη-
σεν αὐτῷ ἢ ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ἐνοασία του, εἰς ἣν ὀφείλεται ἢ
ἀποσοβιστικῶν μεγάλων κινδύνων ἐξ ὧν ἠπειλήθη τὸ Ρωμαϊκὸν
Κράτος καὶ τέλος παρακαλεῖ εἰς γεννηταὶ θυμῶν τῶν ἐχθρῶν του,
ἢ γερούσι γιν' προστατεύσει τὸν ἐν βρεφικῇ ἡλικίᾳ υἱὸν του. Πα-
ρορμήσας ἔ' αὐτὴν ἐκ νέου ν' ἀπαγγεῖλη τὴν ἀπόφασίν της ἀναλαμ-
βάνει τὴν εἰθύνῃ, καὶ ὑπόσχεται τὴν ἐκ' ἐλεσιν αὐτῆς.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΧΡΙΣΤΟΥ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

38—ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ—38

Εύρισκονται και πωλούνται αι ἑξῆς μεταφράσεις

- Δουκάκη Α. Μ.** Τυλλίου Κικέρωνος λόγοι ὑπὲρ Μανελίου
Θεοχάρους Ζ. Θ. Ὁδοὶ Ὁρατίου Βιβλίον Α' Β' καὶ Γ' . . .
 > Ἐνόπιον Σκιπίωνος . . .
 > Μ. Τυλλίου Κικέρωνος Ἐπιστολαὶ . . .
 > Κορνηλίου Νέπωνος . . .
 > De Bello Civilli τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος . . .
 > Περὶ καθηκόντων τοῦ Κικέρωνος (de Officiis)
 > Δομόντος (Lhommond).
Καρυῆ Γε. Λατινικὸν Ἀναγνωσματῆριον Κοσμά Κ. . .
 > Λυρικὴ Ἀνθολογία τῶν ἐγκεκριμένων κειμένων
 > τοῦ κράτους . . .
Λαερτιάδου Κ. Ὀβιδίου Μεταμορφώσεις Βιβλ. 1—5 . . .
 > Λουκιανοῦ Τίμων ἢ Μισάνθρωπος καὶ Χά-
 > ρων ἢ Ἐπισκοποῦντες . . .
 > Ἄρρικανοῦ Ἀνάβασις Ἀλεξάνδρου τῶν ἐγ-
 > κειμένων κειμένων τοῦ κράτους . . .
 > Βιργιλίου Αἰνειάδος . . .
Μαρκεσίνη Δ. Πλουτάρχου Περὶ Παιδῶν Ἀγωγῆς . . .
Μπιθακάκη Θ. Δ. Τυλλίου Κικέρωνος Γ' καὶ Δ' κατὰ Κα-
 > τιλίνα . . .
Πολυχρονοπούλου Α. Λυσίου ὑπὲρ ἀδυνατοῦ κατὰ Φίλωνος
 > κατὰ Σιτοπωλῶν καὶ ὑπὲρ Μαντιθέου . . .
Σωτηρίου Α. Ὀμήρου Ὀδύσεια Α' Τόμος Α—Μ . . .
 > Θεοκρίτου Εἰδύλλια . . .
 > Εὐρυπίδου Μήδεια . . .
 > Σοφοκλέους Ἠλέκτρα . . .
 > Οἰβίπου Τύραννος . . .
 > Δημοσθένους οἱ 4 Φιλιππικοὶ . . .
 > Ὀμήρου Ἰλιάς Τόμος Α—Μ εἰς 2 τεύχη ἐκ.
 > Ὀμήρου Ἰλιάς τόμος Ν—Ω . . .
Τριανταφύλλου Α. Οἱ τρεῖς Ὀληθιακοὶ . . .
 > Θουκιδίδου Α' Βιβλίον . . .
 > Θουκιδίδου Β' > . . .
 > Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις . . .
 > Λυκούργου καὶ Ἄλωκράτους . . .
Καρπούζη Ν. Ἀύτεις Γεωμετρίας Σακελαρίου & Χατζιδάκη
 > Ἀύσεις Θεωρητικῆς καὶ Ἀλγέβρας . . .

—Ζητήσατε τὸν Νεώτερον κατάλογον Μεταφράσεων.

505